LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs. Eßlingen/N. Breite Str. 6—8. Printer: Ungeheuer & Ulmer. Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 28 (372)
Ceturtdien, 1950. g. 13. aprilī
Izmaksā trešdienās un sestdienās
Izdevēja: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M. Cullītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jākabsons, B. Kīselis, E. Rainters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House Canberra A. C. T. Australia). Redakcijas adrese: Esslingen/N. Breite Str. 6—8, telefons 17230.

Jauno DP likumu galīgā veidā pieņems tikai maijā

Kādas kategorijas turpmāk sadalīsies pārvietotas personas, kas paliks Vācijā

DP TAUTĪBU PĀRSTĀVJU SANĀKSME IRO GALVENAJĀ MĪTNĒ BAD KISINGENĀ

Kārtējā amerikāņu joslas tautību pārstāvju sanāksme IRO galvenajā mītnē Bad Kisingenā notika š. g. 5. aprīlī. Latviešus pārstāvēja LCK priekšsēdis H. Klarks. Sanāksmē pārrunāja jauno DP likumu, kura galīgā pieņemšana varētu notikt maijā, līdzšinējo un turpmāko emigrācijas gaitu, sāpīgo bij. karavīru jautājumu, skolu darbības turpināšanas nepieciešamību, kā arī vairākus tīri tehniskas dabas jautājumus. Sevišķi plaši iztirzāja IRO schēmu, pēc kuras vadīsies turpmākajā nometņu sašaurināšanas akcijā. Tāpat pēc šīs schēmas izkārtos daļēju nometņu iekļaušanu vācu saimniecībā.

Pārrunājot jauno DP likumu sanāksmē izskanēja IRO vadības pārliecība, ka ar ASV senāta izšķiršanos par kādu no iesniegtajiem jaunā DP likuma projektiem vēl gaidītais jaunais likums nebūs galīgi pieņemts. Vēlreiz to apspriedīs abu palatu kopīgajā komisijā, kas saskaņos senāta un tautas vietnieku nama viedokļus. Līdz ar to jaunā DP likuma galīgo izlemšanu varot sagaidīt tikai maija mēnesī. (Informāciju par DP likumprojekta pieņemšanu senātā lasiet zemāk.)

Š. g. 31. martā amerikāņu joslā bija izsniegtas 110.600 vīzas, bet no visiem pārbaudītajiem — 6000 personas noraidītas. Bez tam 46.600 personas dokumentētas, bet tām nevar izsniegt vīzas, iekām nav panākts likumā paredzētais lauksaimniecībā nodarbināto skaits. IRO gan cer, ka ierobežojošais noteikums jaunajā likumā atkritīs. Tādā gadījumā visa tagadējā un jaunā likuma kvote būšot aizpildīta 1951. g. febr. beigās.

IRO joprojām veic priekšdarbus darbības sašaurināšanai un gatavojas sākt daļēju nometņu izvietošanu vācu saimniecībā. To domāts izdarīt tā, ka vācu saimnieciskā un administratīvā pārziņā nodos nometnes, kuŗās pārvietos visus tos, kam nav izredžu izceļot. Šī jautājuma izkārtošanā vadīsies no IRO izdarītās aptaujas, kuŗā visus DP iedalīja grupās atkarībā no to nā[illegible]s izredzēm. Tajā, kā zināms, ar A apzīmēja repatriejamos, ar B-1 tos, kas sagatavoti izceļošanai resp. kam visa dokumentācija nobeigta, ar B-2 tos, kuŗu dokumentācija izceļošanai iesākta, ar C — kas paliks Vācijā tāpēc, ka nepieciešama ārstēšanās slimnīcās vai sanatorijās, ar D — Vācijā paliekošos, veselos, kas cītu apstākļu dēļ nav spējīgi sevi aprūpēt, ar E — Vācijā paliekošos, kas spējīgi paši sevi aprūpēt un ar F — tos, kam ir iespēja izceļot, bet kas labprātīgi no tās atsakās.

Pēc šīs schēmas IRO nometnēs ar aprūpi paturēs grupas A, B-1 un B-2, bet IRO aprūpējamās slimnīcās un sanatorijās grupu C. Grupu D atstās resp. pārvietos tādās IRO rīcībā

(Turpinājums 6 lpp.)

Grūti izvietojamo latviešu skaits nometnēs — 4332

IRO ģenerālpadomes piektajā sesijā, kas notika martā Ženēvā, starp citu pārrunāja izskrīnēto DP pārsūdzību jautājumu. Pārsūdzību padomes prezidents de Bērs (de Baer) ziņoja, ka no pag. g. 1. jūlija līdz gada beigām izlemts pavisam 5280 pārsūdzību, pie kam agrākais lēmums atcelts 35 proc gadījumos. Š. g. sākumā neizspriesto pārsūdzību skaits tomēr vēl pārsniedza 6000, pie kam līdz aprilim no jauna nākušas klāt apm. 2700 pārsūdzību, tātad to izlemšana prasīs vēl ilgāku laiku.

Par DP emigrācijas gaitu atzīmējams, ka tā pēdējos mēnešos stipri sašaurinājusies. Janvārī izceļojušo DP skaits — 16 000 — bija zemākais kopš 2 gadiem, kamēr rekorda skaits sasniegts pag g. augustā — 32.000. Iemesls šai parādībai starp citu tas, ka IRO bijusi spiesta samazināt savu floti par 10 kuģiem. Sakarā ar emigrāciju uz Savienotajām valstīm latviešu pārstāvim A. Skrēberam bija saruna ar ASV delegātu Vorenu par bij. karavīru izceļošanas izredzēm. Pēc Vorena domām šis jautājums noskaidrošoties, tiklīdz ASV pieņemšot jauno DP likumu, bet, protams, šāda atbilde sola ļoti maz. Latviešu un lietuviešu pārstāvji ģenerālpadomes locekļiem bez tam izdalīja vairākus memorandus par skrīningiem, bij. karavīriem un bēgļu vispārtiesiskajiem jautājumiem, arī personīgās sarunās it īpaši ar Francijas un ASV delegātiem cenšoties panākt šo jautājumu labvēlīgu izkārtojumu.

Pēc pēdējiem IRO datiem slimības vai vecuma dēļ grūti izvietojamo latviešu skaits IRO aprūpē ir 4332, no tiem Vācijā 3996, Dānijā 168, Francijā 38, Austrijā 28, Italijā 4 un pārējās zemēs 98. Pavisam šīs kategorijas ļaužu rēķina ap 25.000.

A. Skr.

Senāta pieņemtais likums vēl jāsaskaņo abu palātu konferencē

Amerikas luteraņu apvieniba apsveic DP likuma liberalizesanu

Vašingtona (V) — ASV senāts ar 58 pret 15 balsīm pieņēmis „liberālizēto" DP izceļošanas likumu, kas vairs nesatur līdzšinējā likuma noteikumus, kuŗus prezidents Trūmens vairākkārt apzīmējis par diskriminējošiem.

Svarīgākā pārmaiņa jaunajā likumā ir ierobežojuma atcelšana, kas liedz ieceļošanu tiem bēgļiem, kas pārnākuši rietumjoslu robežu pēc 1945. g. 22. decembŗa. Pēc jaunā likuma varēs ieceļot ASV arī tie, kas atradušies rietumu joslās pirms 1949. g. 1. janvāŗa. Šajā kategorijā ietilpst galvenokārt personas, kas, bēgdamas no komūnistu vajāšanām, ieradušās rietumu joslās vai Berlīnes rietumu sektoros pēc 1945. gada.

Pieņemtais likumprojekts lielā mērā atbilst prezidenta Trūmena un pag. vasarā tautas vietnieku nama pieņemtajam projektam. Tālākajā gaitā likumprojektu apspriedīs tautas vietnieku nams, bet domstarpības, kas vēl palikušas starp pag. vasarā tautas vietnieka namā pieņemto un tagad senātā pieņemto likumprojektu galīgi izšķirs kopīgajā abu palātu konferencē

Senāta pieņemtais likumprojekts palielina ieceļotāju kvoti Savienotajās valstīs uz 350 000. No šī skaita 295.000 paredzēti IRO aprūpējamiem DP, 18.000 vietas paredzētas poļiem, kas otra pasaules kaŗa laikā dienējuši poļu armijā bet tagad dzīvo Anglijā. Tālāk varēs ieceļot 1000 grieķu, kas otra pasaules kaŗa vai pilsoņu kaŗa laikā bijuši spiesti atstāt savu dzimteni, un 4000 baltkrievi, kas no Ķīnas aizbēguši uz Samāru Filipīnās. Bez tam vēl varēs ieceļot 20.000 bāreņi, kas patlaban ir IRO aizgādībā un 5000 adoptētie bērni.

Die Neue Zeitung rakstot par vāciešu ieceļošanas problēmu izsakās, ka jaunais senātā pieņemtais DP likums pavirzījis uz priekšu arī vācu emigrācijas jautājumu. Pirmais konkrētais solis šai plāksnē esot DP likumā paredzētā kvote 54.[illegible] vācu bēgļiem.

*

„Amerikas luteraņu apvienība (National Lutheran Council) tagad nekavējoties sāks plānot turpmāko DP izvietošanu saskaņā ar senāta pieņemto liberālāko DP likumu," mūsu līdzstrādniekam Nujorkā paskaidrojis apvienības labklājības daļas direktors Dr. C. Krumbholcs, norādīdams, ka luteraņu organizācijas darīs iespējamo, lai izmantotu plašākas iespējas, kādas pavēris likums ticības brāļu ieceļošanas atbalstīšanai.

„Mēs katrā ziņā esam senātam pateicīgi par likuma liberālizēšanu un arī par to, ka pagarināts laiks, kuŗā DP bija jāizvēlo," dažas stundas pēc balsošanas senātā izteicās luteraņu apvienības DP izvietošanas daļas direktrise C. Koksa.

Abi šie NLC vadītāji darbinieki, kas strādā tieši pie DP izvietošanas norādīja, ka vēl jānoskaidro daudzi neskaidri jautājumi un jānogaida kamēr jauktā senāta un tautas vietnieku nama komiteja pieņems likumu galīgā redakcijā. Tomēr jau tagad varot droši teikt, ka tiem DP, kas jau atrodas ieceļošanas procesā, vairs nav jābažījas par to, vai viņi „tiks cauri laikā".

Laiks spiež izšķirties

IRO brīdina:

Vairs tikai 11 nedēļas

palikušas līdz 30. jūnijam, kad izbeidzas aprūpe DP nometnēs. Tāpēc lai ikviens jau šodien, kad IRO ierēdniem vēl iespējams palīdzēt, izšķiras un sāk gatavoties

tālākai emigrācijai

vai

palikšanai uz dzīvi Vācijā

Abos gadījumos nekavējoties jāsāk kārtot vajadzīgās formalitātes, jo vilcināšanās un gaidīšana uz pēdējo kuģi vai minūti var beigties ļoti kļūmīgi.

Amerikāņu lidmašina virs Latvijas?

Maskava (v). — Pēc padomju oficiālās ziņu aģentūras Tass informācijas sestdienas pēcpusdienā kāds amerikāņu B-29 tipa bumbvedējs pārlidojis Liepāju un ielidojis Latvijas territorijā.

Otrdien padomju ārlietu ministrs Višinskis, savas valdības vārdā iesniedzis protesta notu ASV vēstniekam Maskavā admirālim Kirkam. Tajā padomju valdība pārmet Savienotajām valstīm rupju Pad. savienības gaisa telpas aizkaršanu. Notā paskaidrots, ka amerikāņu lidmašīna ielidojusi 21 km. Latvijas territorijā. Tai pretī pacēlušies 5 pa-

(Turpinājums 8. lpp.).

ASV plāno Rietumeiropas bruņošanās rūpniecības paplašināšanu

Bevins prasīs Eiropas ūnijas paplašināšanu Atlantika pakta ietvaros

DRUDŽAINA AKTĪVITĀTE LIELAJOS POLITISKAJOS CENTROS

Vašingtona (A). — **Lieldienu starplaiks rietumpasaules lielākajos politiskajos centros bija tikai īsa atpūta, drudžainajā aktivitātē, kāda pašreiz valda Vašingtonā, Londonā un Parīzē, lai sagatavotos jaunam aukstā kaŗa posmam. Kā no rietumu preses un radio komentāriem redzams, joprojām nav rimusi pārliecība, ka Padomju savienība gatavo jaunu nopietnu ofensīvu, kuŗas galvenie centri būs Vācija un Balkāni. Īsi pirms svētkiem amerikāņu ārpolitikā notika ļoti svariga pārmaiņa. Pret prezidenta Trūmena personīgo pārliecību viņš tomēr apstiprināja par ārlietu ministra Ečesona pirmo palīgu republikāņu partijas redzamāko politiķi Džonu Fosteru Dalesu, tā atkal nodrošinādams abu ASV politisko partiju saskaņotu ārpolitiku.**

Reizē ar Dalesa iecelšanu par Ečesona tuvāko palīgu visos lielajos centros jūtama pastiprināta diplomātiska aktivitāte, kas redzami izpaudīsies 8. maijā, ka Londonā sanāks triju lielo ārlietu ministru un Atlantika pakta valstu padome.

Padomju savienības nepārtraukto draudu iespaidā Londona un Vašingtona, šoreiz arī Parīzes mudinātas, attīstījušas tik intensīvu darbību, ka to var salīdzināt tikai ar tām apspriedēm, kas rietumu galvaspilsētās risinājās pēc Čechoslovākijas komūnistu puča pirms divi gadiem. Toreizējās Kremļa ekspansijas rezultātā radās Atlantika pakts. Tagad tiek sagatavota 8. maija Londonas konference, lai pēc diezgan gara savstarpēja pārrunu un principu noskaidrošanas laika no vārdiem pārietu pie darbiem un panāktu Eiropas konsolidēšanas un militārās drošības reālizēšanu.

Kā Daily Mail korespondents Haralds Kings ziņo no Parīzes, ārlietu ministra Bevina un Francijas ārlietu ministra Šūmana starpā panākta vienošanās par kopīgu līniju sarunās ar Ečesonu [illegible] Londonā. Bevins vēlas Eiropas politikas, saimniecības un militārās aizsardzības organizēšanu uz tā saucamās Atlantika pakta bazes, kas praktiski nozīmētu Rietumeiropas pilnīgu sasaistīšanu ar Ziemeļamerikas kontinentu. Tā acīmredzot ir izeja, lai varētu atrast kompromisu, kas varētu apvienot britu imperijas intereses ar Rietumeiropas politiskajām un saimnieciskajām nepieciešamībām. Ārlietu ministrs Šūmans arī esot par šādu plašās bazes plānu, jo tas dotu iespēju Francijai reālizēt sadarbību ar Vāciju, nebaidoties no nacionālisma atdzimšanas viņpus Reinas.

Vašingtonā valda pārliecība, ka Ečesona galvenā prasība Londonas konferencē būs drīza un sekmīga Rietumvācijas iekļaušana Rietumeiropas ūnijā. Pēdējā preses konferencē pirms Lieldienām pagājušo ceturtdien Ečesons personīgi žurnālistiem uzsvēra, ka „vilcināšanās laiks Vācijā notecējis un mēs prasīsim tūlītēju darbību no visām starptautiskajām organizācijām, lai nodrošinātu Rietumeiropas vienību. „Šis viedoklis kopā ar norādījumiem, kādus vācu presei īsi pirms Lieldienām sniedza augstā komisāra Mekloja ierēdņi, liecina, ka Vašingtonā nopietni baidās no Maskavas inspirētas aktivitātes, kas aukstā kaŗa bilanci vēl vairāk nosvērtu Kremļa pusē. Kā pirmo iespējamo soli sagaida Austrumvācijas pasludināšanu par suverēnu apgabalu un Maskavas mierīgumu ar Grotevola valdību.

(Turpinājums 8 lpp.).

Vai ASV ierīkos flotes bazes Spānijā?

Vašingtona (B). — Uz Eiropu devies ASV flotes admirālis Šermans un armijas štāba priekšnieks ģen. Kollins. Newsweek 10. aprīlī par šī apmeklējuma iemesliem ziņo: „Abi augstie ASV virsnieki atrodas sevišķi svarīgā ceļojumā, kuŗa nolūks izraudzīt strateģiski izdevīgas territorijas Eiropā, kur būtu ierīkojamas amerikāņu bazes kaŗa gadījumā ar Padomju savienību. ASV flotes ministrija jau izsūtījusi kādu ekspertu grupu uz Ziemeļīriju, Ziemeļeiropu, Portugali un Vidusjūru. Sagaidāma nozīmīga un pārsteidzoša ASV akcija flotes atbalsta punktu ierīkošanai Spānijā. Lai gan šos plānus visu laiku turēja visslepenākā slepenībā un par tiem bija informēti tikai paši augstākie flotes virsnieki, šāda akcija noteikti sagaidāma. ASV flote pieprasīs kongresam 23.316 000 dolaru slepenas flotes bazes ierīkošanai. Kur to ierīkos, to pagaidām neizpauž.

Latvijas sūtniecība Vašingtona dara iespējamo, lai noverstu netaisnību

SŪTŅA J. FELDMAŅA NORĀDĪJUMI JAUNIEBRAUCĒJIEM ASV

Sūtņa J. Feldmaņa vadībā Latvijas sūtniecība Vašingtonā aktīvi darbojas ne tikai Latvijas valsts lietu kārtošanā, bet arī šai zemē iebraukušo latviešu sākuma grūtību pārvarēšanā. Šajā sakarā sūtnis jau dovies uz vairākiem ASV novadiem, lai iepazītos ar latviešu darba un dzīves apstākļiem. Tuvākajā laikā paredzēti jauni latviešu koloniju apmeklējumi. Par tām problēmām, kas risināmas sākuma posmā mūsu tautiešiem ASV, sūtnis izsakās:

„Sūtniecība dažkārt saņem ziņas, it sevišķi no privātiem avotiem, ka mūsu jaunatbraucējus vietām pārāk izmanto, ka tie saņem pārāk zemas algas u. tml. Ja šāds gadījums sūtniecībai zināms, tā vispirms noskaidro apstākļus un, ja sūdzības izrādās pareizas, dara iespējamo, lai netaisnību novērstu. Lielo attālumu dēļ tas tomēr bieži vien nav iespējams, un tādēļ sūtniecība lūdz arī mūsu draudzes, biedrības un sabiedriskos darbiniekus interesēties savā apvidū par jaunatbraucēju likteni. Vispār bēgļiem jāzina sekojošais:

Minimālās algas lauksaimniecībā ar likumu nav noteiktas, tādēļ tās jāparedz darba līgumā, vai vismaz jāvienojas mutvārdiem. Tas pats sakāms par darba dienas garumu lauku darbos. Savienotajās valstīs dzīves standarts nav visur vienāds. Viszemākās caurmēra algas ir dienvidu štatos, piem., Dienvidkarolainā, Luiziānā Tenesijā, Alabamā, Misisipi, Džordžijā, bet visaugstākās tās ir centrālajos ziemeļaustrumu štatos, kā Minesotā, Aiovā, Dakotā, Nebraskā, Kansasā, arī centrālajos rietumos — Montānā, Aidaho, Vaiomingā. Pēc statistikas datiem augstākās caurmēra laukstrādnieku dienas algas 1949. g. bija 7—7,60 dol. bez dzīvokļa un uztura, bet zemākās 3,05—3,45 dol. Protams, štatos ar zemākām darba algām ir arī lētāka dzīve.

Arī mājkalpotāju algas un darba laiks nav ar likumu normēts, bet jāvadās pēc katrā vietā pastāvošajām likmēm. Jāpanāk noteikta vienošanās šajos jautājumos jau pirms stāšanās darbā. Ja mājkalpotājai ierādīta istaba un viņai dod brīvu uzturu, tad minimālajai izpelnai nevajadzētu būt mazākai par 10 dol. nedēļā. Ja darba devējs nepilda līguma vai solījuma saistības, piem., neizmaksā algu vai maksā mazāk nekā noligts, tad jāgriežas tuvākajā DP komisijā katrā atsevišķā štatā. So komisiju adreses var pieprasīt katrā pasta kantorī, vai arī no sūtniecības Vašingtonā.

Tautiešiem jābrīdina, ja vien iespējams, neatstāt darbu, kamēr nav noteikti sarunāta jauna darba vieta. Mums zināmi gadījumi, kad tautieši steigā atstāj darbu, cerēdami ātri atrast kaut ko labāku, kas ne vienmēr izdodas, un tādēļ tie nonāk visai grūtā stāvoklī.

Jālevēro arī, ka pašā sākumā iebraucējī nevar sagaidīt tādus pašus algas vai darba noteikumus kā amerikāņi. Daudzos gadījumos šķēršlis ir trūcīgās angļu valodas zināšanas un, otrkārt, paiet laiks, kamēr jaunatbraucējiem izdodas piesavināties šejienes īpatnējās darba metodes.

Katrā ziņā ieceļojušie tautieši var griezties pie sūtniecības pēc padoma vai palīdzības, nosūtot ārkārtējos gadījumos vēstules arī bez markas, ja tādas nebūtu pie rokas. Tāpat, ja nav sūtniecības adreses, pietiek, ja vēstuli adresē — Latvian Legation, Washington, D C."

Ev. Fr.

SVARĪGAS ATOMU APSPRIEDES VAŠINGTONĀ

Vašingtona (B). — Šonedēļ Vašingtonā sāksies svarīgas ASV valdības locekļu apspriedes par atomjautājumiem. Senāta atomkomisija un atomenerģijas komisija kongresā turpinās apspriestīes aiz slēgtām durvīm par tālāko ūdeņraža bumbas attīstīšanu un tās ietekmi uz ASV aizsardzības plāniem. Senātors Mekmahons paziņojis, ka apspriedēs piedalīsies arī ārlietu ministrs Ečesons un ģenerālštāba priekšnieks Bredlijs.

LATVIJA

Nr. 28 (372) 1950. g. 13. aprīlī

Ar autora parakstu vai iniciāļiem pa rakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas

Aizmirsts viss, kas šķīra

Mēnešraksts Ceļa zīmes, kas iznāk Zviedrijā, marta numurā iespiedis plašu autentisku rakstu par apstākļiem okupētajā Latvijā. Rakstā, ko slepeni uz Zviedriju nogādājis kāds latviešu partizāns, objektīvi pastāstīts par tautas nosrāpojumu boļševiku jūgā, par okupantu rīcību garīgās pretestības un morāles iznīcināšanā, minēti daudzi fakti, kā arī izteiktas dziļmenē palikušo tautiešu domas par latviešu emigrantu dzīvi, viņu strīdiem, satversmes un Latvijas nākotnes jautājumiem. Izvilkumu, kuros ir runa taisni par trimdiniekiem, no Ceļa zīmēm sniedzam arī saviem lasītājiem.

No repatriantiem mēs esam arī uzzinājuši par latviešu emigrantu strīdiem. Mēs zinām, ka viens no strīdus āboliem ir satversmes jautājums, tāpat zinām to, ka emigrantu saime sašķēlusies Ulmaņa režīma aizstāvjos un nosodītājos. Ne viena, ne otra parādība mums nav saprotama, katrā ziņā mēs nedomājam, ka emigrantu uzdevums būtu šīs problēmas atrisināt. Bez pārspīlējuma varu teikt, ka mēs dziļmenē šodien esam tiešām vienota tauta, un ka mums šeit nav nekādu iekšēju pretšķību, kas pašreizējos apstākļos būtu tikai smiekligas (vēl nožēlojamākas tās mums liekas trimdinieku vidū). Visam bijušam ir pārvilkta svītra, un mērķis visiem viens — Latvijas brīvības atgūšana. Aizmirsts ir viss, kas šķīra, palicis tikai tas, kas vieno: mīlestība uz savu tautu un tēvzemi. Neviens vairs neskatās uz to, ko otrs darīlis vai nu partiju laikos, Ulmaņa laikā, „baigajā gadā" vai vācu okupācijas laikā: ja tas nav tiešī noziedzies pret latviešu tautas dzīvības interesēm, ja nedara to arī šodien, tad tas ir pilnvērtīgs tautas loceklis tās posta pilnajā ciņā par pastāvēšanu.

Ulmaņa laikus šeit neviens nenosoda, — gluži otrādi: tautas atmiņā tie ieguluši kā mūsu neatkarīgās valsts gaišākais laiks Tas nenozīmē ka mēs visi būtu tagad akceptējuši Ulmaņa izdarīto apvērsumu, bet vēsturiskā doma ir tāda, ka šis solis bija nepieciešamības diktēts, un radušās kļūdas un nepilnības jālabo nākotnē, kad būsim atguvuši savu brīvību.

Kādai vajadzētu izskatīties jaunajai satversmei, par to daudz nerunā, jo šai problēmai šodien ir tikai blakus nozīme pašas brīvības atgūšanas priekšā. Skaidrs ir tas ka šai satversmei jābūt demokratiskai — bet tā nedrīkstētu pieļaut daudzo partiju rašanos un agrāk neizbēgamo „andeli" — un ka valsts prezidenta funkcijas būtu paplašināmas Ir dzirdētas arī domas, ka sākumā būtu jārada militārs režīms, lai pārejas laikā izbēgtu no politiskām kaislībām un izrēķināšanās (šī doma radās tad, kad uzzināļām par latviešu strīdiņiem ārzemēs). Mēs te arī zinām, ka emigrācijā jau notiek valdības sastādīšanas mēģinājumi, pazīstamā tirgošanās ar ministru posteņiem un tamlīdzīgi, bet uz to gan mūsu reakcija ir asa, jo tas aizkavē cīnītājus dziļmenē, un mūsu atbilde: mums pašiem šeit galvu vēl diezgan. un tās nav alkstākas par tām tur ārzemēs!

Mūsu mērķis šodien — briva, nevis neatkarīga Latvija. Tas jums ārzemēs varbūt liksies nesaprotami un tīrā ķecerību, bet mēs redzam, ka mūsu dzīvā spēka zaudējumi jau šodien ir par lieliem, lai Latvija nākotnē varētu celties kā neatkarīga — suverēna valsts. Mēģiniet arī jūs to saprast un ieskatīt jau laikus. Par reālāko veidu mēs esam atzinuši visu triju Baltijas valstu savienību, pēc iespējas mēģinot to vēl paplašināt ar Somiju un Poliju, neizslēdzot pat sakļaušanos ar Skandinavijas valstīm. Bet šī jau ir problēma, kas prasīs vēl daudz laika un enerģijas un tāpēc to piemin tikai garāmejot, jo pārrunāta tā tomēr dažkārt tiek.

No ārzemju raidījumiem mēs zinām arī par Eiropas savienoto valstu un citām līdzīgām idejām. Tās gan mēs uzskatām par nereālām, jo Eirona pašreiz ir sadalīta ar dzelzs priekškaru un šā stāvokļa sekas ierobežo šo ideju ne tikai šodien, bet būs jūtamas vēl tālu nākotnē. Protams, viss atkarīgs no tā, par cik brīvā Rietumeiropa un tāpat pārējās zemes ārpus dzelzs priekškara iesaistīsies cīņā pret boļševismu. Tas varētu būt faktors ar visielāko un plašāko vienotāju spēku nevis dažādās neskaidrās, bieži vien naivās cilvēcības un demokrātijas deklarācijas, kās mums sen apnikušas un liekas kā tukša plātīšana vai pat nelāgas izsmiekls.

Latviešiem dziļmenē kam izdevies iegūt zināmu, kaut arī nepilnīgu pārskatu, kas ārzemēs rakstīts par apstākļiem Latvijā latviešu un cittautu prasē. Šīs ziņas dažkārt liekas pārāk tendenciozas, faktiem neatbilstošas. Mēs to izskaidrojam tādēļ, ka latviešu emigranti par katru cenu grib pievērst sev un mūsu nelaimīgajai dziļmenei šai ciņā visas kurlās pasaules uzmanību un tāpēc bieži sagroza faktus un sabiezina krāsas, tēlodami apstākļus visumā tādus pašus, kādi tie bija „baigajā gadā", kara priekšvakarā Otrs apstāklis, kas rada šo nesaskaņu starp faktiem un to attēlojumu, varētu būt vācu kara gūstekņu stāsti, kuri atgriežas Vācijas rietumu joslās un ir vai nu uzturējušies Latvijā tādā gadījumā parasti izolēti aiz dzeloņstieņlēm un apsargāti arī darbos) vai tikai tai cauri braukuši un tāpēc par mūsu patieso stāvokli, mūsu ikdienu zina maz, bet cenšas daudz stāstīt. Kaitīgs šādā tendenciozā apstākļu attēlošanā ir tas, ka brīvajā pasaulē par latviešiem var rasties priekšstats kā par tautu, kas tik daudz iznīcināta, ka vairs nespēj celties. Tik pat kaitīga būtu otra galējība — ka katrs latvietis ir partizāns, ka pretestības kustība izpletusies pa visu Padomju savienību, tādējādi sadrupinot šo impēriju no iekšienes. Te jāuzsver, ka pašreizējos apstākļos tas ir neiespējami — vismaz Latvijā — un ka grūdienam jānāk no ārpuses un drīz, citādi nacionālie cīnītāji mežos un pagrīdē reiz tiešām būs iznīcināti, nespēs šo grūdienu uztvert un virzīt tālāk.

Špākenbergas nometne un veco ļaužu mītne trauksmes stāvoklī

LABI APMEKLĒTI PĒDĒJIE KULTŪRAS SARĪKOJUMI

Kopš vairākām nedēļām Špākenbergas nometnē valda īsts trauksmes stāvoklis, jo tās pastāvēšana strauji tuvojas beigām. Vairākas ēkas jau atdalītas to baltiešu novietošanai, kas izskrinēšanas dēļ vai labprātīgi pārgājuši vācu saimniecībā. Daļa iemītnieku pārcelta uz Hamburgas Transmitted, Zoo un Hagenbeka nometnēm, bet prāvāks skaits izraudzīts pārvietošanai uz Rendsburgu. Tā kā pārvietojamiem lielāko tiesu draud ieskaitīšana vācu saimniecībā. tad daudzi tautieši to labprātīgi izdara jau šeit, jo viens no pēdējiem rikojumiem nosaka, ka tiem, kas paši pāriet vācu saimniecībā, nav jāatstāj līdzšinējie dzīvokļi. Bijuši gan pāris gadījumu, kad steigšus jāatbrīvo daži dzīvokļi to agrāko īpašnieku-vāciešu vajadzībām. Sagādāms, ka šādi gadījumi nākotnē vairosies, līdz ar pamazām visas nometnes ēkas nodos atpakaļ vāciešiem. Iedzīvotāju skaits manāmi sarucis. Sevišķi nepatikamā stāvoklī nonāk tie tautieši, kas dokumentējušies izceļošanai jau pirms vairākiem mēnešiem un katru dienu gaida izsaukšanu uz transitnometni, bet kam tomēr jāpārceļas.

Špākenbergā darbību jau izbeigusi skola, likvidējas kooperatīvs un citas organizācijas. Gandrīz katru dienu nākas izvadīt kādu darbinieku, tāpēc sabiedriskā dzīve kļuvusi neiespējama. Pakāpeniski sāk izvietot arī veco ļaužu nometni, pārceļot tās iemītniekus galvenokārt uz Fareli.

Oficiāli nobeidzot nometnes kultūrālās pašdarbības dzīvi, 28.—31 martā notika pēdējās kultūras nedēļas sarīkojumi, ko atklāja ar literāri mūzikālu vakaru. Em. Skujenieks referēja par gandrīz piecu gadu kultūras darbu Saules un Špākenbergas nometnēs. Dziedāja brīvmākslinieces Ainas-Raitas dziedāšanas studijas audzēknes H. Gräve, I. Eglīte-Kurme, A. Baumane un L. Galdiņa savas skolotājas pavadībā, deklamēja bij. drāmatiskās kopas dalībnieki, klavieru solo izpildīja E. Gobiņa. Dalēji to pašu programu, piedaloties vēl rakstniekiem P. Gruznam, O. Lienīpam un Em. Skujeniekam ar saviem jaunākajiem darbiem, nākamajā vakarā noklausīšās veco ļaužu ciema iemītnieki. Kultūras nedēļas nobeigumā savus darbus atkal lasīja jau minētie rakstnieki un dziedāja I. Gutmane-Pētersone, pavadot I. Vīksnai. Visi sarīkojumi par sīti satrauktajam gara stāvoklim un ceļa somu salāpošanai bija labi apmeklēti. -ems.

Gaida ierosinājumus Vācijā palicēju nākotnes nodrošināšanai

Vācijā palicēju luterāņu DP pašuzturēšanas iespēju veicināšanai Luterāņu pasaules federācijas vietējās izveidošanas ņozarē uzaicina interesentus, sevišķi mākslinieku un arodpratējus iesūtīt tai ierosinājumus tādu daiļamatniecības vai mājturības priekšmetu pagatavošanai, ko iespējams ražot vai nu savrūpēji mājas apstākļos, vai darbnīcās. Ārzemēs izvietotie luterāņi laipni lūgti iesūtīt informāciju par to, kādus priekšmetus, ko neražo Vācijā, būtu ieteicams pagatavot eventuālam eksportam.

Ierosinājumam pievienojams arī priekšmetu tuvāks apraksts, pēc iespējas papildināts zīmējumiem vai foto uzņēmumiem. Sevišķi vēlami ierosinājumi rokdarbiem, ko varētu darināt vecie ļaudis, piem., tautiskiem adījumiem, izšuvumiem, tautiskām lellēm, rotaļlietām, ādas un koka izstrādājumiem, pinuma darbiem utt. Tāpat vērtīgi būtu mākslinieku ierosinājumi baznīcas piederumu resp. reliģisku simbolu: altārsegu, svečturu uc. kokgriezumu, krustiņu uc., sudraba kalumu, svēto rakstu ādas iesējumu ar apkalumiem utt. izgatavošanai.

Reizē lūdz paziņot arī eventuālos noteikumus, ar kādiem to autori pievienotos viņu ierosinājumu izmantošanai. Ierosinājumi adresējami K. Kalniņam, Lutheran World Federation Local Settlement Advisor, IRO Area II QHs, Stuttgart - Nellingen, US Zone, Germany.

SAGATAVOJAS PĀREJAI VĀCU SAIMNIECĪBĀ

Jau labu laiku Neištates (Holšteinā) nometnes administrācija un tautību pārstāvji ar vācu iestādēm pārrunā DP pāriešanu vācu saimniecībā pēc IRO darbības izbeigšanās. Vācu iestādes pievienojušās, ka invalīdi varēs turpināt darbu IRO likvidētajās nometņu darbnīcās, bet kazarmu blokos paredzēts iekārtot lielu pārtikas līdzekļu rūpnīcu, kurā darbu dabūt varēs arī DP. Vācu tirdzniecības kamerai neesot iebildumu, ka nometnēs dibinātu kopdarbības kopas pa tautībām, un viņa būtu palīdzīga to noorganizēšanā un iesaistīšanā vietējā tirdzniecības sistēmā.

Vispār pārējais jautājums vācu saimniecībā šeit pavirzījies krietni uz priekšu, tā kā noteiktam terminam pienākot, tai būs sagatavojusies ir vācu pārvalde. ir DP administrācija.

Likvidēts pēdējais YMCAs mācību centrs angļu joslā

Pēc Horneburgas mācību centra likvidēšanas pag. gada beigās, 1. aprīlī darbību izbeidzis arī pēdējais pasaules YMCAs mācību centrs angļu joslā — Neištatē pie Hanoveras. Šajos centros notika ne vien dažādi kursi YMCAs darbiniekiem, bet arī konferences DP skolotājiem, mācītājiem, bērnu dārzu vaditājiem, skautiem un gaidām utt. Abi mācību centri, kuŗu vadītājs reiz bija B. Radziņš, savas darbības laikā veikuši lielu,svarīgu un svētīgu darbu. Pēc Neištates centra likvidēšanas YMCAs darbībā, kas bēgļu aprūpē izrādījusies ļoti nozīmīga, atkal beidzies viens posms.

Horneburgas centrā, kas sāka darboties 1947. g., notikuši pavisam 52 YMCAs kursi ar gandrīz 3000 dalībniekiem. Pavisam Horneburgā abos darbības gados notikuši 92 dažādi sarīkojumi ar 4824 dalībniekiem — 3992 vīriešiem un 830 sievietēm. 12 tautību DP tur guvuši vērtīgas zināšanas. Neištates mācību centru nodibināja 1947. g. jūnijā, jau pirmajā gadā notika 8 kursi ar 244 dalībniekiem, 1948. g. 40 ar 1022 dal., 1949. g. 43 ar 1429 dal. un 1950. g. 14. ar 410 dalībniekiem; pavisam 95 kursi un konferences ar 3105 dalībniekiem no visām DP tautībām. Pēdējos Neištates centra kursos sagatavoja jaunos YMCAs vadītājus, kas strādās Vācijā arī pēc IRO darbības izbeigšanās.

Neištates mācību centru vadīja igaunis Auls, bet pēdējos mēnešos to pārņēma Horneburgas vadītājs igaunis Treiers. Tehniskais vadītājs bija R. Pētersons, kas kopā ar instruktoru V. Multiņu arī rūpējās par sporta nodarbību pareizu nostādīšanu. Plašos biroja darbus pārzināja G. Grīnbergs kuŗa sirdslieta bija angļu valodas kursi, sevišķi lingvafona metode. **Alfrēds Vinčels**

Bagātīgi ziedojumi Ārējās informācijas fondam

Ciņa par savas dzimtās zemes atgūšanu ir mūsu dzīves saturs. Mūsu rokās nav citu ieroču kā vien vārdi, kā vien draudīgo briesmu signāli, ko raidām pasaulē. Ka ikkatrs var piedalīties šai ciņā, to ir sapratuši mūsu tautieši, atsaucīgi ziedojot savas artavas LCK Ārējās informācijas fondam.

Laikā no 16. februāŗa līdz 31. martam Ārējās informācijas fondam saziedots DM 3755,65. Ikvienam ziedotājam sirsnīgi pateicas fonda vaditājs V. Lambergs.

Ziedojumi: Hones nometnes tautieši DM 34,85; Hohnes nom. 34,15; CMWS Post 478 tautieši Brugenā 14,—, Bad Aiblingas nom. tautieši 121,60; Vartas nom. tautieši Lēzē 100.—; Vartas nom. Lēzē 49,—; Valkas nom. tautieši Ulmā 280,25 (K. Stunda 20,—); Valkas nom. Ulmā 57,90; Ambergas nom. tautieši 115,— (O. Kalniņš 10,—); Ambergas nom. 35,—; Rāštates tautieši 15,—; Accu nom. tautieši Hanoverā 62,50; Accu nom. latv. komiteja 10.—; Karlsrūes nom. tautieši 183,30 (E. Eglītis un E. Vīksne pa 10,—); M. Brants Lībekā 5,—; M. Grīķis Ansbachas nom. 5,—; amerikāņu joslas Daugavas Vanagi 100,—; Ingolštates nom. tautieši 35,—; YMCAs nodaļa Heidenavā 73,—; Traunšteinas nom. tautieši 291,70 (K. Krastiņš, A. Čolders pa 10,—); Traunšteinas nom. latv. komiteja 8,30; baltiešu darba grupas tautieši Paderbornā 43,—; CMWS Post B-5 tautieši Gronavā 20.50. Erelas nom. tautieši 20,—; Erelas nom. latv. komiteja 10—; CMWS Post 483 tautieši Gmindelfelā 25,—; CMWS Post 483 tautieši Gmindelfelā 10.—; latviešu CMIO vienības tautieši Bad-Olphauzenā 39,—; Sengvardenas nom. tautieši 27,50 (J Būmanis 10,—); likvidētais CMWS Post 510 vads Izelonā H. Gladbachā 11.—; Rotveilas nom. tautieši 17.— (J. Dāvis 10,—); Rotveilas latv. nometne 50.— (I Upenieks un E. Grots Arolsenā 10,—); Dr V. Straupe Zolingenā Mangenbergā 5.—; P. Greizis Augsburgā 30.—; J. Teness Zviedrijā 25,—; Latviešu Nacionālo atvalināto karavīru b-bas Hanoveras kopa 10.—; 324 TPT GP Bochumā 1.50; E. Zvārgulis Eslingenā 10.—; Invalīdu pārskološanās centra kursanti Eversburgā 33.50; YMCAs YWCAs nod. Eversburgā 10.—; DV nod. Eversburgā 10.—; Eversburgas nom. latv. komiteja 20.—; V. Zempurs Zēdorfā 5.—; Zēdorfas nom. latv. komiteja 50.—; Ansbachas Hindenburga nom. tautieši 22.50; Ansbachas Hindenburga nom. latv. komiteja 25.—; Rāvensburgas tautieši 16.— (Dr. P. Birznieks. 10.—); Rāvensburgas latv. komiteja 10.—; H. Valdmanis Hanoverā 5.—; J. Baškers Dilingenā 5.—; Dr. A. Jaunzems Heilbronā 10.—; bij. Haunštetenes nom. latv. komiteja 35.30; Eslingenas kolonijas tautieši 668.40 (J. Lēmanis-Tillak, J. Aftbergs, A. Batfelders J. Jaunzems pa 10.—); Ventorfas nom. tautieši 158,80 (māc A. Ernstons, J. Brants pa 10.—); Virchburgas Centrālās nom. latv. komiteja 100.—; R. Alvars Vurcbachā 10.—; bij. Kleinkocas nom. latv. YMCA/YWCA 50.—; Dr. Vīgants Hanoverā 15.—; A Gercāns Kīlē 5.—; A. Paukulis Amberga 5.—; CMWS 13 rota Brigenē 50.—; Minchenes Varnera nom. 150.—; Blombergas nom. 98.90; Dz Livingood 3.—; V. Krasts Augsburgā; Neištates nom. 13.—; CMWS Post 232 10.50.

LCK KANCELEJA

un LCK pārstāvis Bavārijā sasniedzami par tālruni: Augsburg 5259 no pl. 9—12 un 13—16, sestdienās no pl. 9—12.

Nometņu dzīve

LCK informācijas nozares biroja vaditājs māc. A. Galiņš izceļojis uz ASV. Viņa vietā iecelts bij. Rīgas apgabaltiesas loceklis mag iur. Jānis Krūmiņš.

ULMAS latviešu nometnē Valkā ieradies Štutgartes militārās pārvaldes rezidents Kepls (Köppl) Ulmā un pavēlējis nolaist Latvijas karogu un noliedzis to jebkad vairs uzvilkt mastā. Rīkojums dots ar pazemojošām piezīmēm. Par notikumu ziņots mūsu sūtnim ASV J. Feldmanim, LCK un ASV augstajam komisāram Vācijā Mekklojam.

REINES ukraiņu un poļu nometnē šinīs dienās novietoti arī latvieši no dažām likvidējamām nometnēm britu joslā. Pavisam te ap 50 tautiešu, kas dzīvo kazarmu blokos, pa 8 istabā. Pēc IRO ieskata, šie tautieši pašreizējām izceļošanas schēmām neatbilst. Nometnes adrese: (21) Rheine/Westf. Damloup Kaserne.

MEMINGENAS nometni atstājuši, izceļojot uz ASV, māc. T. Zīraks, kas bez tautiešu reliģiskās aprūpes darbojās arī par ģimnazijas direktoru uc. pasākumos, un sabiedrisks darbinieks J. Šilinskis, kas kā latv. kom. priekšsēdis daudz darījis tautas kopuma labā

HAMBURGAS DP nometnēs, kur tagad pārvieto tautiešus no Neištates uc. Šlēzvigas Holšteinas nometnēm, DP projektēts izvietot pa tautībām. Plānots visiem izsniegt strādātāju devas un DM 3 nedēļā kabatas naudas. Bez darba spējīgajiem uz Hamburgu pēdējās dienās pārvietoti arī vecie, slimie un izceļošanas akcijās iesaistījušies. Vērojams, ka dala DP pārvietošanas vietā izvēlas tūlītēju iekļaušanos vācu saimniecībā.

FISBEKĀ pie Hamburgas iekārtota nometne, kurā pulcina latviešu DP no Slezvigas-Holšteinas nometnēm.

BOJĀ GĀJUŠI KONCENTRĀCIJAS NOMETNĒS IESLODZĪTI LATVIEŠI

Izceļot 1945 g. pie Neištates nogremdēto kuģi Tilbeck, kas toreiz vedis Neigames koncentrācijas nometnes gūstekņus, konstatēts, ka starp bojā gājušajiem mocekļiem ir šādi latvieši: R. Bērziņš, P. Briziņš, Antons Pepiņš no Daugavpils, Jāzeps Vovers. Simanis Mucinieks un Pēteris Damroze.

ASV PASTA MAISUS NEDRĪKST LIETOT

Daži gadījumi spiež aizrādīt, ka stingri aizliegts lietot amerikāņu pasta maisus iesaiņošanai, jo pēc ASV likumiem tie izmantojami vienīgi pastam Visiem DP un bēgļiem, kuŗu īpašumā būtu šādi maisi, noteikti jāievēro, ka nekādos apstākļos tos nevar izmantot citiem nolūkiem.

VĒSTULES REDAKCIJAI

TĀ NAV TUKŠU SALMU KULŠANA!

Tautietis A. Logins Austrālijā, ko arī iedvesmojis rakstīšanas prieks, Latvijas 113. numurā pārrunas par mūsu nacionālajiem un kultūras dzīves jautājumiem nosaucis par tukšu salmu kulšanu, turpat arī piezīmēdams, ka mēs vairs nedzīvojot tautas atmodas laikmetā. Tas ir ļoti bēdīgi. Rakstītājs laikam nezina, ka tautas atmodas laikmeta vaditājas personas par savu uzdevumu uzskatīja stiprināt tautas garīgos spēkus, iedvešot ticību labākai nākotnei, skaidrot nākotnes mērķus un radīt to sasniegšanai nepieciešamos līdzekļus, organizēt tautu un vadīt to darbā un ciņās. Vai šobrīd mums nav jādara tas pats un vai mēs to jau nedarām?

Mazāk ar ikdienišķu notikumu izklāstīšanu, bet tieši ar nopietniem un audzinošiem rakstiem Pēterburgas Avīzes sagatavoja latviešu tautu jaunajam laikmetam, kļuva par šī laikmeta ievadītāju. Arī tagad mēs sava laikraksta slejās darām to pašu. Arī toreiz bija atpakaļrāpuļi jeb bizmaņi. To netrūkst arī tagad — asimilanti organizāciju nonīcinātāji, pašpalīdzības nodevas nemaksātāji.

Visos kontinentos, kur vien ir latvieši, tie pulcējas kopās un dibina biedrības, kuŗu nozīme šodien nav mazāka nekā atmodas laikmetā. Man gribētos pasvītrot, kā biedrību dibināšanas jautājumam būtu jāvelti vēl vairāk uzmanības nekā to esam darījuši līdz šim. Ja mums tas izdosies, mēs nepazudīsim arī tālākajā trimdā.

Edv. Tūters, Memingenā

CIK ILGI TAS TURPINĀSIES?

Ne Latvijas Saeimas, nedz Ulmaņa režīma vairs nav bet laikrakstos par abām bijušajām iekārtām jau ilgu laiku dažādi autori polemizē. Šī polemika līdzinās vairāk nepārtrauktai vienas un tās pašas vejas mazgāšanai: tikko viens kādu gabalu izmazgājis, nāk otrs un uzgāž tam atkal netīrumu spaini. Cik ilgi tas tā turpināsies?

Kaut visu mums laupīja un pēma, vēl palicis pēdējās valdības ārkārtējo pilnvaru nesējs sūtnis Kārlis Zariņš. Šis vīrs jau pirmā pasaules kara laikā pierādīja savas spējas bēgļu organizēšanā un aprūpē. Viņš palīdzēja arī Z. Meierovicam izcīnīt ciņu par Latvijas atzīšanu. Nepārtraukti viņš pēc tam pārstāvējis Latvijas valsti un tautu ārvalstīs. Bet tagad daudzi jūtas aicināti viņu mācīt vai kritizēt. Viens lūdz sūtni ķerties pie darba, cits apsver jautājumu par uzticības pārbaudi viņam, vēl trešais viņa pilnvaras pielīdzina tramvaja biļetei...

Domāju, šie padomi ir lieki, jo viņš politisko situāciju pārredz labāk nekā pārējie. Tāpēc polemikas laikrakstu slejās velti aizņem telpas, tāpat velta ir M. Valtera brauckāšana un savu personīgo uzskatu klāstīšana it kā demokratijas vārdā par lietām, kas sen mirušas tragiskā nāvē. Kad gan pats novēlojies kapracis apkaunēsies un beigs mēģinājumus sūtņa tīro vārdu vilkt netīrā veļas baļļā?

A. Lūkins, Sadberijā, Kanadā

KĀPĒC TĀ?

Pēc ilgākas gaidīšanas iznākusi P. Mantnieka kartografijas institūta izdotā Latvijas karte. Labs papīrs, glīts darbs. Tā ļoti nopelnīga līdznemšanai izceļojot, tikai jājautā, kāpēc Latvijas karogs novietots uz Lietuvas daļas un vai kaimiņu tauta devusi tam savu piekrišanu.

Negribu ticēt, ka Latvijas territorija būtu tik maza, ka tanī nevarēja ietilpināt Latvijas karogu. Rīgas jūras līcis taču arī pieder mums un tas būtu bijis daudz piemērotāks nekā līdzšinējā izvēle.

St. Lehedevs, Ansbachā

Sardžu vīri koncertē Eversburgas invalidiem

Eversburgas invalīdu pārskološanas centrā koncertēja 53. CMD vienības sardžu vīru pūtēju orķestris (36 mūziķi) N Radica un tās pašas vienības salona orķestris F. Heinrichsona vadībā; kā solisti piedalījās brīvmākslinieks F. Heinrichsons (vijole) un V. Gedulis (baritons), klavieru pavadījumus izpildot E. Pochevicam. Plašo un nopietni sagatavoto programmu noklausījās visu tautību invalīdu saime un daudzi viesi: angļu virsnieki, vietējā IRO vadība un DPACSa darbinieki.

Koncertu sardžu vīri deva par brīvu, un tā noorganizēšanā lieli nopelni baltiešu sakaru virsniekam plkv. Silgailim un Osnabrikas sardžu vīru angļu vadībai. Koncerts beidzās ar Anglijas himnu, pēc kam invalīdu saime ar ziediem apbalvoja izpildītājus, plkv. Silgaili un 53. CMD komandiera pārstāvi. Invalīdu saime saņēma arī solījumu vēl biežāk dzirdēt mūsu sardžu vīru mūziķus, kuŗu lielākā daļa ir mūsu tautieši. **V. H.**

Zilās grāmatas pārbaudījumi un čuskas deja pilsētas ielās

KĀ KLĀJAS LATVIEŠU STUDENTAM AMERIKĀŅU KOLLEDŽĀ

Inženierzinātņu students A. Āboliņš, kas kopā ar vairākiem citiem latviešiem devies kā stipendiāts studēt uz ASV, par savu dzīvi un studijām amerikāņu kolledžā laikrakstā Brīvā Balss starp citu raksta:

Atrodoties vēl Vācijā, kādā amerikāņu bibliotēkā izdevās sameklēt tikai dažas trūcīgas ziņas par mūsu nākamo mācības iestādi — Sv. Olafa kolledžu: „Atrodas Minesotas štata dienvidu daļā, labs koris, divreiz gadā pilnīga veselības pārbaude, studentiem noliegts lietot auto, dievkalpojumi sešreiz nedēļā". Tas arī bija viss.

Sv. Olafa kolledža atrodas nelielajā Norsfildas (Northfield) pilsētiņā, kuras iedzīvotāju lielāko daļu sastāda tās 3000 studenti. Arī šejienes uzņēmumi un veikali gandrīz visi domāti galvenokārt studentu labklājībai. Auto aizlieguma nozīmi sapratām jau pirmajā dienā, kad kolledžā saradās jaunie amerikāņu studenti. Pilsētiņas ielās drūzmējās milzīgas auto straumes, ko nelielā Norsfilda var izturēt tikai dažas dienas gadā, bet ne vairāk.

Kolledža atrodas stingrā luterāņu baznīcas pārraudzībā. Studentiem noliegts dejot un lietot alkoholu. Sevišķi stingri uzmana meitenes — viņas nedrīkst arī smēķēt un, atstājot dzīvojamās telpas, tām vienmēr jāieraksta speciālā grāmatā gājiena mērķis un aptuvenais ilgums.

Lekciju klausīšanās obligāta. Caurmērā students nosēž klasēs apm. 18 stundu nedēļā. Patiesais mācīšanās daudzums tomēr atkarīgs no paša studenta, jo kursus var izvēlēties dažādus. Atsevišķās klasēs studentu skaits nav liels. Pirmajos gados tas svārstās ap 30—50, bet vēlāk grūtākajos priekšmetos samazinās pat līdz 10. Profesori palīdz studentiem mācībās labprāt arī ārpus lekcijām. Galvenie pārbaudījumi visos priekšmetos notiek semestra beigās. Tie norisinās pēc t. s. zilās grāmatas goda sistēmas: profesors izdala visiem zilas burtnīcas, pasaka uzdevumu un tad aiziet. Studenti paliek vieni paši, bet, nododot darbu, uz burtnīcas vāka jāparaksta apliecinājums, ka ir godīgi strādājis pats un ka nav redzējis arī cituš darām „blēdības". Sistēma darbojas labi, jo daļa studentu tiešām atzīst par goda lietu neko nenorakstīt, bet pārējie savukārt baidās viens no otra.

Tautību ziņā amerikāņi studentus neko daudz neķiro, jo kolledžā vienmēr studē arī zināms skaits ārzemnieku o Eiropas un Āzijas.

Reizēm pie mums notiek arī īpatnējas izpriecas. Kolledžas gada svētku vakarā dažādās izdarības arvien beidzas ar tradicionālo „čūskas deju". Visi studenti saķeras rokās, izveidodami čūsku, un dodas cauri pilsētai, iegriezdamies pa ceļam kinoteātros, kafejnīcās un veikalos, un apmēram stundu pilnīgi aptūrot visu sastāvu. Ja kāds auto negrib apstāties, tad tam saķeras visapkārt un to pamatīgi izšūpo, vai arī atrauj durvis, un visa „čūska" vienkārši izlien cauri.

Norsfildā bez mūsējās ir vēl kāda otra kolledža, pie kam abu starpā notiek pastāviga „rīvēšanās". It īpaši jaunākie studenti cenšas naktīs aprakstīt otras kolledžas sienas ar savas skolas iniciāļiem Pretējā puse uzstāda sargoosteņus, un sagūstītajiem krāsotājiem par sodu nogriež matus. Šogad „uzvarētāja" bija Sv Olafa kolledža, jo otras kolledžas apcirpto studentu skaits līdz šim bijis par 6 lielāks .

PIRMĀS LATVIEŠU GAIDAS ASV

Pirmā patstāvīgā latviešu gaidu vienība ASV — Zilaiskalns — darbojas Ņujorkā Mirdzas Volrātes vadībā. Vad. Tija Purviņa uzsākusi pulcināt guntiņas Čikāgā, bet vad. pal. Eižēnija Zintniece Kentakijā ar savām gaidām noorganizējusi darba sacensības ar amerikānietēm.

Abas tautietes, kas, veicot darba līgumu, strādā par kopējām kādā modernā Sidnejas slimnīcā, par savu dzīvi un darbu smaida

Neviens „zvērināts makšķernieks" nevarēs vienaldzīgi noskatīties uz šo vareno zuti, ko kāds mūsu tautietis nesen noķēris Džordža upē Sidnejas tuvumā, izmantodams zvejai streika dēļ radušos brīvlaiku

Latviešu vīri cīnās ar Austrālijas cieto māla un klints zemi, rokot kādu kanālizācijas cauruļu grāvi Sidnejā

Jaunzēlandes komisija interesējas par darba vienību viriem

Sagaidāms liberāls imigrācijas noteikumu iztulkojums

Eiropas nometnēs palikušo tautiešu vidū vērojama arvien lielāka interese par izceļošanas iespējām uz tālo Jaunzēlandi, kuras komisija, kā jau ziņots, aprīlī sāks darboties Vācijā. Jaunzēlandes latviešu mācītājs R. Reinfelds un Latvijas līdzstrādnieks V. Auziņš saņēmuši apmēram 400 vēstuļu no latviešiem, kas lūdz palīdzēt ieceļot Jaunzēlandē. Mūsu laikraksta 25. marta numurā jau publicējām tuvākas ziņas par ielaižamo ieceļotāju grupām un piederīgo izsaukšanas kārtību. Māc. Reinfelds redakciju papildus informē, ka viņš iesniedzis imigrācijas komisijai visu to ieceļošanas kandidātu vārdus, kas rakstījuši viņam vai V. Auziņam, ja vien šīs personas atbildušas paredzētās akcijas noteikumiem. Katrā gadījumā arī viņām būs jāievēro parastā pieteikšanās kārtība.

„Personīgās sarunās ar Jaunzēlandes komisijas vadītāju Pīrsu (Pearce) starp citu noskaidroju", raksta māc. Reinfelds, „ka divgadīgie darba līgumi būs jāparaksta arī ieceļotāju sievām. Bez jau izziņotajām grupām komisija pilnvarota pieņemt arī vairākus simtus vienīnieku. Tāpat būs atļautas dažādas grupu kombinācijas, piem.: tēvu un māti var pieņemt kā bezbērnu pāri līdz 60 g. v., viņu precēto dēlu ar ģimeni kā laukstrādnieku, bet neprecētos dēlus un meitas kā būvamatniekus, vieninieku vai tml. No sarunām ar komisijas vadītāju palika iespaids, ka bij. karavīriem ierobežojumu nebūs.

Gadījumā, ja latviešus kādā vietā bez dibināta iemesla IRO nepielaistu pie Jaunzēlandes pieņemšanas komisijas, latviešu novada vai apgabala pārstāviem ieteicams sastādīt noraidīto personu sarakstus un kopīgi iesniegt vai iesūtīt komisijas priekšsēdim (Mr. J. Pearce, Head of New-Zealand Selection Commission). Privātā sarunā Mr. Pīrss dzīvi interesējās par darba vienību vīriemvienīniekiem. Domāju, ka darba vienību latviešu vadībai tādēļ derētu nodibināt ar viņu kontaktu un pieteikt vienību loceklus, kas vēlētos izceļot uz Jaunzēlandi.

Ar nākošo transportu braucošos tautiešus ceru jau personīgi apsveikt Eiropas transitnometnē, jo pavadīšu šo transportu kā Jaunzēlandes nacionālās baznīcu apvienības (NCC) pārstāvis. Tāpat domāju, ka vismaz daļu no pārējiem ieceļošanas kandidātiem, kas neatbilst paredzētajām katēgorijām, varēsim izsaukt „piederīgo un draugu akcijas" ietvaros. Latviešu ev. lut. baznīca Jaunzēlandē jau uzsākusi meklēt šeit tautiešus, kas apņemtos viņus pieprasīt. Grūtības mums būs gan ar dzīvokļiem, bet ceru, ka izsauktie tautieši neļaunosies, ja pirmajā laikā līdz piemērotu telpu sameklēšanai tiem būtu jādzīvo diezgan saspiesti. Šī otra akcija attiecas arī uz Dāniju, Beļģiju, Franciju un Itāliju dzīvojošiem latviešiem, ja vien tiem ir IRO emigrācijas statuss."

Dānijas latvieši uz Ameriku

Pēc gadiem ilgas gaidīšanas beidzot arī pirmie Dānijas latvieši saņēmuši vīzas ieceļošanai ASV. Vēl Dānijā meklē cukurbiešu strādniekus Kanadai, tāpat te gaida ierodamies Jaunzēlandes komisiju. Austrālijas komisijas ierašanās atlikta uz vasaru, bet drīzumā gan paredzamas individuālas izceļošanas iespējas uz šo zemi tiem, kam tur jau aizbraukuši kādi draugi vai tuvinieki. Izsauktie arī brīvi no darba līguma.

Prāgas bulvāra nometnē Kopenhāgenā šajās dienās notika latviešu ģimnazijas abiturientu izlaiduma akts, ko ar svētrunu ievadīja prāvests A. Grosbachs. Pārskatu par skolas piecu gadu darbību sniedza direktors V Dambergs. Ģimnazijā pavisam mācījušies 84 audzēkņi. To beiguši 20, šogad 6 — Egils Bechšteters, Egons Nordštrands, Ruta Viškere, Monika Jonāne, Virginija Boldāne un Brigita Paegle

Daugavas Vanagu Dānijas nodaļai nodibināta dāmu komiteja, ievēlot tajā A. Rubeni, E. Reitmani un A. Briedi. Pirmo sarīkojumu komiteja bija noorganizējusi otrās Lieldienās.

J. V.

NEDĒĻA LATVIEŠU MĀJĀ LONDONĀ

VĒSTULE REDAKCIJAI NO ANGLIJAS

Ir jau vēla pēcpusdiena, kad pēc gara ceļojuma gan virs, gan zem zemes stāvu gluži viens un svešs miljonu pilsētā Londonā, un dzīvā kustība ielās mani pavisam apmulsina. Atrodi nu šajā burzmā mazo „Hans Road" un tajā savukārt 55 namu!

„Čipu, Čipu, nebēdz, atdod siksniņu!" man pēkšņi gluži tuvu aiz muguras atskan skaļas bērnu balsis, un garām aizjoņo melns, pinkains šunelis siksniņu zobos. Tam pa pēdām seko trīs pāri nasku zēnu kāju. Sirds tīri vai salecas: latviešu valoda Londonas drūzmā! Nolemju, ka mudīgie skrējēji man būs drošākie ceļa rādītāji uz meklēto Londonas latviešu draudzes māju, un cenšos tos panākt. Ap pēdējo stūri griežoties, tik vien pamanu kā zēnu papēžus un šuneļa strupo astes galu pazūdam kāda nama durvīs. Pacēlu acis — Nr. 55! Tā tad pareizi gan!

Ērbonis uz durvīm liecina, ka šī tiešām latviešu māja Piezvanu, un durvis atver viens no mudīgajiem zēniem. Beidzot esmu galā. Acs patikā kavējas pie mūsu karodziņa un lielas zaļas Latvijas māla krūzes. Auss bauda latviešu valodas skaņas, ko neesmu dzirdējis tik ilgus, garus mēnešus, dzīvodams viens angļu vidū. Esmu nolēmis pavadīt atvaļinājumu Londonā un apmesties latviešu draudzes mājā.

Māju savā īpašumā draudze ieguvusi priekš gada, saņemot gandrīz tukšas telpas. Tagad ar lielu uzņēmību un neatlaidību iekārtotas jau vairākas istabas iebraucējiem, zāle un ēdamistaba sarīkojumiem un sanāksmēm. Ik svētdienu namā pulcējas apvienotās latviešu skolas audzēkņi. Atsevišķos gadījumos draudzes mājā pārnakšņojuši ap 40 iebraucēju, piem., dziesmu svētku, Daugavas Vanagu salidojumu un sporta sarīkojumu laikā. Tad gan māja bijusi „pilna līdz jumtam".

Draudzes māja atrodas ļoti izdevīgā pilsētas vietā. Pāris minūšu gājumā ir pazemes dzelzceļa stacija No tās var ērti un ātri sasniegt pašu pilsētas centru, Covent Garden'a operu, teātrus un vairākas lielās dzelzceļa stacijas. Turpat garām ejošie autobusi aizved jūs, kurp vien vēlaties. Latvijas sūtniecība sasniedzama kājām nepilnā ceturtdaļstundā, bet Daugavas Vanagu mītne ir tieši pāri ielai. Tur [illegible]matnīcā var iegādāties jaunāko latviešu literatūru. Tai pašā mājā ir zobārstes Jūga kundzes kabinets, kur nodarbināts arī latviešu zobu technikis. Pavisam tuvu mazā Kristus baznīciņa, kur Londonas latviešu draudze pulcējas ik mēneša pirmajā un trešajā svētdienā, un plašais Haidparks — londoniešu glābiņš karstajās vasaras dienās. Ko nozīmē tik niecīgi attālumi un ērta satiksme lielpilsētā, vislabāk saprot iebraucēts-svešnieks, kam pazemes vilciena raibās līnijas un autobusu dažādie ciparu pat naktsmiegā vēl zib acu priekšā.

Bet satiksmes ērtības vien vēl neizsaka visas draudzes mājas priekšrocības. Jums varbūt radušās kādas komplikācijas darbā, vai arī jūs vēlaties izceļot, teiksim, uz Kanadu? Latviešu biedrības pakalpojumu birojs ir jūsu rīcībā, un arī tas atrodas tepat draudzes mājā. Gribat ko noskaidrot mākslas, sevišķi mūzikas laukā? Pacentieties tikai notvert komponistu Jērumu, jo arī šis mūžam aizņemtais un steidzīgais tautietis ir draudzes mājas pastāvīgs iemītnieks. Nejūtaties vesels vai nevarat saprast angļu ārsta konstatēto diagnozi? Uzkāpiet otrā stāvā, kur nelielā istabiņā savā ražīgā mūža vakara cēlienu pavada pazīstamais ārsts prof. Alksnis. Kaut baltu galvu un gandrīz jau 80 gadu nastu uz pleciem, sirmais profesors nekad neatsakās palīdzēt savam tautietim.

Trimdas laiks bargi skāris ne vien mūsu tautas fiziskos spēkus, bet daudziem radījis sarežģījumus arī dvēseles dzīvē. Šiem tautiešiem palīdzēt cenšas draudzes mācītājs Slokenbergs. Viņa ierosmē draudzes nams arī iegādāts, lai tautiešiem būtu kur patverties grūtā brīdī. Daudz ir to, kas draudzes mājā meklējuši atpūtu pēc kāda smagāka likteņa sitiena, lai krātu spēkus jaunai dzīves cīņai. Māju pārvalda bij. Jelgavas notārs O. Bergmanis, kas reizē ir „pārvaldnieks un sētnieks". Bet istā mājas dvēsele ir viņa kundze, kādreizējā franču valodas lektore Rīgas radiofonā. Aizvien sirsnīga un darbīga, viņa gādā par saviem trim dēliem un visu plašo draudzes mājas saimi. Cik neilgajā laikā varēju novērot, rosība namā tiešām liela. Reizi mēnesī te notiek draudzes vakari, kas pulcina dažkārt pat simtiem tautiešu. Ik trešdienu namā iegriežas Londonas latvieši, lai satiktos, pārrunātu vienu otru sasāpējušu jautājumu, paklausītos radio un patērzētu. Te notiek arī latviešu biedrības sēdes, te mākslinieki nāk mēģināt koncertiem, mācās koristi, ik svētdienu namu pilda skolas bērnu čalas. Mājas zālē vairāki tautieši rīkojuši savas kāzu svinības. Tāpat šeit no visām Anglijas malām mēdz iebraukt sacensties latviešu šachisti.

Nodzīvojis tikai nedēļu šai rosības pilnajā latviešu mājā, aizvien par jaunu apbrīnoju mūsu tautiešu uzņēmību un neatlaidību. Ļaudis, kas dienu nostrādājuši smagā fiziskā darbā, atrod vēl tomēr laiku arī garīgām nodarbēm. Atkal šķiroties no Londonas un parakstoties nama viesu grāmatā, gribējās pierakstīt klāt arī no manas puses sirsnīgu „paldies"!

Londonā, aprīlī. V. -pš.

Kam vēl nepieciesami galvojumi

Latvijas slejās vairākkārt esam atzīmējuši tautieša E. Smilgas aktivitāti ieceļošanas galvojumu sagādē. Kādā vēstulē S nesen raksta, ka labprāt grib palīdzēt šai ziņā arī turpmāk, gādājot iespēju robežās galvojumus mājsaimniecības un lauksaimniecības darbam Teksasas štatā, it īpaši ja ASV pieņemtu jauno DP likumu Galvojumu lūgumi ar parastajiem datiem un ģimetnēm adresējami: Elmāram Smilgam, 1313, W. Oak Str., Denton, Texas, USA.

Padoms Kanadas braucējiem

Tautieši, kas ieceļo Kanadā caur Halifaksas ostu, var turienes imigrācijas stacijā sastapt latviešu luterāņu darbinieci K. Pētersones jaunkundzi, kas katram iebraucējam labprāt sniedz pirmo informāciju jaunās zemes krastā. Pie minētās darbinieces bez tam var saņemt latviešu avīzes un citus periodiskos izdevumus, kā arī Kanadas dzelzceļu karti. Tāpat ikviens iebraucējs tur var nosūtīt savas pirmās vēstules.

Ieceļotāji Kanadā lūgti pēc ierašanās paziņot latviešu kartotēkai savu vārdu, uzvārdu, dzimšanas datus, agrāko un tagadējo adresi un nodarbošanos, kā arī iebraukšanas datumu. Kartotēkas adrese: P. O. Box 383, Ottawa, Ont.

Daži vārdi par doláru medībām

VĒSTULE NO PENSILVĀNIJAS ŠTATA

Nepilna gada laikā, kopš esmu ASV, man bijis jāstrādā tik intensīvi kā vēl nekad agrāk visā mūžā. Strādāju par auto mechaniķi, un, kamēr vēl nebiju īsti iepraktizējies, darbā katru dienu pagāja 14 vai pat 16 stundas. Tagad šis laiks gan samazinājies uz 10—12 stundām dienā.

Daudzkārt pieminētās un aprakstītās doláru medības Amerikā tiešām ir dzīves īstenība, vismaz to vēroju savā apkārtnē. Nestrādājot nav iespējams eksistēt nevienu dienu. Minēšu tikai dažus šķietami sīkus izdevumus. Mums te jāmaksā ceļu, skolu un personas nodoklis, 20 dol. gadā par auto turēšanu, 80 dol. gadā par obligāto auto apdrošināšanu, bez tam 1 proc. algas sociālajai apdrošināšanai. Par auto degvielām nedēļā man iziet vismaz 5 dol., kaut arī degviela lēta — 25 centi galonā, — bet katru dienu jābrauc savi 20 km uz darbu, svētdienās uz baznīcu utt. Mana pagaidu alga — 35 dol. nedēļā — atzīstama par samērā labu, un, ja negadās slimot, tad iespējams ar laiku arī šo to atlicināt. Pavasarī domāju noīrēt ģimenei savu mājiņu. Kā redzams, esmu iegādājies arī auto, jo tas šeit tikpat nepieciešams kā kāds apģērba gabals.

Ilustrācijai par ārstnieciskās palīdzības dārdzību ASV noder kāda tautieša piedzīvojums, kas nesen par parastu aklās zarnas operāciju dabūja samaksāt — 400 dolaru! Lai Dievs stāv klāt, ja ģimenē kādam iznāk nopietnāk slimot, bet nav iekrāti lieki dolaru simti šādiem gadījumiem!

Vispār gribētos teikt, ka Amerikā tikt pie bagātības var tikai ar sevišķas laimes palīdzību. Protams, arī ar centību un veselību var panākt daudz ko, bet parasti gan ar to iespējams tikai nodrošināt ģimenes eksistenci. Varbūt mūžīgās doláru medības vainīgas arī pie tā, ka šeit sastop tik daudz nervu slimnieku, jo Amerikas cilvēks ir vienmēr satraukts un norūpējies par rītdienu. Pēc manām domām gan šāda pastāvīga bažīšanās nav nepieciešama, bet amerikāniem tā laikam jau „pārgājusi asinīs"...

V. B.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Senatobijas latviešu ev. lut. draudze un mācītājs P. Ķirsons saņēmis vairāk par 50 apsveikumu sakarā ar neseno Senatobijas latviešu baznīcas iesvētīšanu. Apsveicēju vidū ir archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs, archibīskapa pilnvarnieks Amerikā zvēr. adv. P. Eglītis un Latvian Relief prezidents H. Lielnors. Sūtnis J. Feldmanis pēc atgriešanās no baznīcas iesvētīšanas Vašingtonā piesūtījis māc. P. Ķirsonam vēstuli, kurā pateicas par sirsnīgo uzņemšanu Senatobijas latviešu salmē.

Virdžīnijas štata latvieši Lieldienās pulcējās savā otrajā sanāksmē Ričmondā, lai liktu pamatus štata latviešu biedrībai. Pirmajā sanāksmē izvēlētajam sakarniekam Dr. A. Kiršteinam līdz šim savas adreses paziņojuši 80 tautieši, bet jādomā, ka latviešu skaits Virdžīnijā ir vēl lielāks.

Čikagā nodibināta latviešu skautu vienība Staburags. Tā aptver 3 mazskautu saimes un roveru dzimtu. Pirmie savas nodarbības uzsākuši mazskauti kopā ar guntiņām vad. Vilipa un Purniņas vadībā.

Ņujorkā nodibināta latviešu svētdienas skola, ko vada N. Grīnupe.

Sidnejas ilustrētais žurnāls Pix veltījis 3 lappuses baltiešu bērniem Urankvintijas nometnē, apgalvojot, ka sports esot viens no piemērotākajiem līdzekļiem kā iepazīstināt mazos atbraucējus ar austrāliešu dzīves veidu. Daudzajos uzņēmumos starp citu redzams 13 g. v. Māris Trēziņš spēkojamies ar medicīnas bumbu, 14 g. v. Benita Strauberga, 10 g. v. Dzintra Ulma, 17 g. v. Biruta Tēraude un citi jaunieši.

Londonā 25. un 26. martā sanāca Anglijas latviešu mācītāju un draudžu delegāšu konference. Anglijas latviešu baznīcas jaunajā pārvaldē konferences dalībnieki uz diviem gadiem ievēlēja: par priekšnieku prāv. E. Bergu un par locekļiem — māc. R. Āboliņu, māc. R. Mužiku, sūtni K. Zariņu un J. Paegli.

Latviešu tragiskā grupiņa Zviedrijā

TOLERANCE — DEMOKRATIJAS ATSLĒGA

Gadījās, iegriežot radio uztvērēju, piedzīvot patīkamu pārsteigumu: Hamburgas raidītājs vācu skolu jaunatni iepazīstināja ar dažādu tautu dziesmām. Pirmā bija monotoni sēriga skotu dziesma par meiteni, kas gaida atpakaļ savu mīļo — zvejnieku. Tai sekoja latviešu Pūt vējiņi. Komentārs tai bija vienkārši sabalsota, bet sirsnīga (mana latvieša sirds iepukstējās straujāk). Tad nāca divas lieliskas krievu tautas dziesmas ar suliģiem basiem un aizraujošu ritmiku. Dzidra kā baznīcu zvani izskanēja itaļu tautas dziesma, bet beigās pāris franču dziesmas.

Šis stundas ceturksnis bija kā valdzinātāja oāze nogurdinošajā un sakarsētajā „aukstā kara" atmosfērā, kas neizbēgami plūst pretim arī no radio — nu jau gadiem ilgi. Šo vācu raidītāju klausoties, nāca prātā Šillera odas vārdi: „Apkampjieties miljoni — brālis brālim lai ir labs!" — Cik tālu mēs šodien esam aizgājuši no šī ideāla, kādā naida purvā iestigušī! Kāpēc gan visas šīs tikko minētās tautas nevarēja dzīvot kā labi kaimiņi? Kāpēc to garīgais pūrs pastāvīgā mijiedarbībā nevarēja vest cilvēci uz augšu, uz priekšu? Bet tā vietā tagad visa pasaule dzīvo atombumbu baiļu ēnā, un neviens vairs neuzticas nevienam?

Tolerances, savstarpējās iecietības un saticības vietā cilvēce šī gadsimta pirmā puse lēnām, bet neatvairāmi piesūkusies naida mācības, kuras sakne ir šķiru cīņas jēdzienā un galotne — bolševismā. Mēs politiskie bēgļi esam šīs mācības upuri un mūsu mīļie Sibirijā — tās mocekļi.

Bet arī mūsu emigrācijā, mūsu trimdas saimē šī inde ir iedarbojusies, arī mūsu rindas nav vairs bez vainas. Jau okupācijas gados mums ir pielipis tolerances trūkums, bet emigrācijā, kur visas kaites kļūst asākas, šī sērga bīstami saēd mūsu protestības spējas. Kaut arī mums visiem labā atmiņā būs palikusi direktīva, ko Kremlis deva saviem aģentiem Vācijas rietumu joslās: „Viņu cīņa pret mums jāpārvērš cīņā viņu pašu starpā", — tad cik ir tādu starp mums, kas nav krituši par upuri šai boļševiku taktikai, mūsu vājības izmantošanai?

Jautā vēl tālāk: vai tikai okupācijas gadi un sekojošā emigrācija pie tā vainīga? Vai tas drīzāk nesaknojas mūsu tautas mentalitātē kā latviešu krasā individuālisma lielā ēna? Katrs latvietis var kalnus gāzt savrupējā darbā, bet kopējais darbs bieži klūp pār cilni. Savos valstiskās pastāvības gados mēs bijām štraudži daudzās dzīves nozarēs — par to cittautieši, mūsu pazinēji, neskopojās ar atzinību un apbrīnu —, bet mūsu valstiskās pieredzes un politisko tradīciju slānis bija nožēlojami plāns; tas jāatzīst. Tāpēc mums gan nepatīkami, bet patiesi ir Zviedrijas ārlietu ministra Undena vārdi rīksdagā 1945. g. 23. novembrī, attiecībā uz Baltijas tautām: „Šo tautu politiskais briedums arī nebija sevišķi izteikts. Tas, kā zināms, startēja kā priekšzīmīgas demokratijas, bet iekļuva šausmīgā partiju būšanā (de hamnade i ett fruktansvärt partivåsende), kas nobeidzās diktatūrā."

Žēl, ka šos zviedru sociāldemokrata vārdus nav likuši aiz auss mūsu trimdas sociāldemokrati, kas joprojām ir tas cinītis, pār kuŗa „partijas būšanu" ir klupuši tik daudzi latviešu kopējās cīņas nodomi. Cik paradoksāli pie tam: Zviedrijas strādnieku partijas aizvējā mūsu kādreiz lielākā politiskā partija resp. tās daļa sarukusi tik, maziņa, ka tiešām ir tikai „cinītis" un pēdējās Nacionālā fonda Zviedrijā vēlēšanās 1949. g. rudenī vairs neriskēja atkārtoti palikt pēdējā vietā un vēlēšanās nepiedalījās. Kur palicis mūsu sociāldemokratu kādreizējais patosa pilnais sauklis: „Bez cīņas nav uzvaras!" Šāda izvairīšanās no godīgas, demokratiskas cīņas liecina tikai vienu: mūsu strādnieku partija gan bija plaša, bet tai nebija dziļuma. Tai trūka un trūkst valstiskas apziņas, demokratijas izpratnes un tolerances — patiesās demokratijas atslēgas. Bet neba jau viņi ir kāds izņēmums mūsu politisko partiju vidū: tikpat vāji savā demokratijas izpratnē ir arī laba daļa mūsu pārējo Zviedrijas latviešu „parlamentāriešu". Tā, piem., 1948. g. pavasarī, Nacionālā fonda pirmo vēlēšanu priekšvakarā, lasījām „parlamentāriešu" oficiozā, Latvju Ziņās tēviškīgus vārdus, ka šīs vēlēšanas audzinājot Zviedrijas latviešus demokratiskā domāšanā un izrīcībā, kuŗā mēs esot stipri atpalikuši. Negaidīti lielais vēlētāju skaits toreiz bija ļoti skaidra atbilde šīs atpalicības uztiepējiem, kas — gleznaini izsakoties — paši tika uzstiepti kauna stabā (liberāļu saraksts kopā ar „bezpartejiskiem", katoļiem un sociāldemokratiem toreiz dabūja tikai apm 30% no mandātiem, pie tam proporcionālās vēlēšanās).

Šo vēlēšanu rezultāts rādīja arī to, ka teorija par „mūžīgās Saeimas" tiesībām un deputātu pilnvarām ir un paliek tikai teorija, kas praksē sabrūk. Līdz ar to izbeidzās kāda spēlīte, kuŗā minoritāte mēģināja tēlot majoritāti. Ka tā bija tikai spēlīte, tas kļuva skaidrs drusku vēlāk, kad mazākumā palikušie nesamierinājās ar veselīgas opozicijas lomu, bet viens pēc otra aizgāja no Nacionālā fonda vadības, kā to mēdz darīt nikņi bērni, ja viņš nenotiek pēc viņu gribas („es ņemu savu lelli un eju uz mājām"). Vai nav tā, ka šie demokratijas „rakstu mācītāji" atraduši pašu slavētās vīnogas par skābām? Vai tas neliecina par to, cik plāns ir viņu demokratijas mēteļitis? Jo viegli un dažkārt izdevīgi ir būt demokratam vārdos vai uz papīra — pieminēsim te salīdzinājumu pēc „visdemokrātiskāko", mums pārāk labi pazīstamo Staļina konstitūciju — bet, ak, cik grūti ir tādam būt arī darbos. Šādus darbus, t. i. demokratisku stāju mēs no šīs minoritātes neesam redzējuši ne agrāk, ne tagad un arī neredzēsim, kamēr viņi spēlēsies savā saldo sapņu pasaulē, nevis darbosies trimdas skarbajā īstenībā.

Kas tad ir šie „parlamentārieši"? Atbilde, viņu pašu darbiem apzīmogota, ir pseudodemokrati (latvietis teiktu: āži par dārzniekiem). Viņi bija mūsu valstiskās demokratijas kaprači, lai kā arī tagad nopūlētos bijušo attēlot ačgārni resp. uzgrūzt visu vainu sekām, nevis cēlonim. Viņi to labprāt atkārtotu arī šodien, lai ar ievingrinātu roku uzmestu kapu kopiņu Zviedrijas latviešu Nacionālam fondam. Tās tomēr ir veltas cerības, kas sabruka pēdējās NF vēlēšanās, kad apstiprinājās vecā patiesība: kas otram bedri rok, pats iekrīt. Par to nav ko priecāties, jo mūsu politiskai cīņai tas par labu nenāk (spēku skaldīšana), bet nav arī ko skumt, jo šie pseudodemokrati vismaz Zviedrijā ir veselīgā mazākumā. Šodien viņus bez izsmiekla, bet ar nožēlu jāapzīmē par „latviešu traģisko grupiņu (pat ne grupu) Zviedrijā."

Jāprasa tikai, kā šo sērgu, t. i. tolerances trūkumu — pseudodemokratismu vēl tālāk ierobežot. Šķiet, ka ļoti vienkārši: Zviedrijas latviešiem jāsoļo tālāk pa to ceļu, ko tie uzsāka, kad vēlēja NF padomi. Paveiktais un darāmais darbs būs vislabākā liecība tam, ka neesam vairs atpalikuši demokratijas izpratnē. To veicot, mēs jo dienas pieaugsim arī savā politiskā gatavībā — valstiskā domāšanā un tādējādi neiekonservēsimies vecās dogmās, neaizkūkosimies pagātnes kļūdu bezgalīgā iztirzāšanā. Tad, varbūt, pienāks diena, kad arī cittautieši varēs par mūsu politisko briedumu teikt, ka tas gan vēl ir stipri svaigs bez vecām un labām tradicijām, bet ka tā tomēr ir „vienkārši sabalsota, bet sirsnīga meldija", ko spējam beidzot atskaņot demokratisko tautu šaimē.

Alfrēds Vanags

Vai kopīgs ceļš iespējams?

3.

Izsakoties pret to, ka latviešu emigrantu radītā organizācija pārņem un kārto Latvijas valsts lietas nebūt nav sacīts, ka šī organizācija nedrīkstētu apspriest un pārrunāt politiskus jautājumus, kas skar latviešu tautu un saistīti ar Latvijas valsti resp. tās atbrivošanu no boļševiku okupācijas. Nevienam latvietim un nevienai latviešu organizācijai tas nav liegts. Taisni otrādi — ir vēlams dzirdēt dažādo nogrupējumu domas un ieteikumus šinī lietā. Bet pārņemt un kārtot Latvijas valsts lietas nebūt nav iespējams. Nevienam latvietim un nevienai latviešu organizācijai tas nav liegts. Taisni otrādi — ir vēlams dzirdēt dažādo nogrupējumu domas un ieteikumus šinī lietā. Bet pārņemt un kārtot Latvijas valsts lietas nebūt nav sacīts, ka šī organizācija nedrīkstētu apspriest un pārrunāt politiskus jautājumus, kas skar latviešu tautu un saistīti ar Latvijas valsti resp. tās atbrivošanu no boļševiku okupācijas

PA JAUNIBAS TEKĀM

JAUNIEŠU BALSIS

Jānis Kļidzējs

Vienīgā territorija, uz kuŗas mēs vēl dzīvojam visi kopā brīvi un neatkarīgi, ir mūsu trimdas avīžu un žurnālu lappuses, kas veidojas no mūsu sapņiem par pagātni un nākotni. Pārstaigājot šo Latvijas gara territoriju, salīdzinājumā gribas teikt, ka tur var redzēt daudz no tā, par ko priecājāmies dzimtenē: tur dus kalni un šalc upes, tur ir meži un krūmāji, tur ir ar asu prātu pēc pasaules labākajiem paraugiem konstruētas celtnes. Tur dzirdam balsis pamācām kā dzīvot, cīnīties un nenomirt; tur saklausām spēcīgus strīdus, kuŗos ilgstoši apstrādājam viens otru niknāk nekā tos, kas mūs padzinuši no dzimtenes. Vārdu sakot — tur ir viss, kas apliecina, ka mēs vēl dzīvojam.

Pamanām tomēr, ka šinī territorijā trūkst kaut kā ļoti svarīga: trūkst pavasarīgā, naīvi zaļā, svaigā zāles un asnu spožuma. Nav jauniešu raksta, nav tās domu daļas, kas burbuļotu ar gluži jaunu nemieru un ilgām, kuŗas elpa elstu pēc skrējiena uz vēl neatklātiem kalniem. Nav to balsu, kas sauktu skaļo, kaut arī reiz jau daudzkārt dzirdēto: ak, Dievs! cik viss ir liels un brīnišķigs! Pasaule ir jauka, skaista un laba!

Bez šīm balsīm kļūstam rāmi, mēreni, remdeni, gludi smīnīgi un — veci! Varētu vaicāt: kāda tam visam nozīme un kāpēc šie jauniešu raksti, šis naīvums un zaļums vajadzīgi mūsu bargajā laikā? — Ja tā, tad tikpat labi varētu prieti vaicāt: kāpēc mūsu drūmajā laikā vispār vajadzīgs arī pavasaris?

Mūsu jauniešu raksti, jauno dzejnieku, rakstnieku un žurnālistu rašanās un augšana vajadzīga vispirms tāpēc, ka nekad vēl latviešu tautas un visas pasaules vēsturē nav bijis sakrājies tik daudz aizturētas un neizkliegtas balss kā tagad. Nekad pasaule un mēs paši neesam tā gaidījuši jaunu, dzīvu, drosmīgu, vēl neatskanējušu atpestītāja balsi kā tagad. Varbūt šī balss slēpjas taisni vajāto, pasaulē padzīto tautu un īpaši viņu jauniešu krūtīs? Un varbūt taisni mūsu?

Jauniešu balsis no mūsu jauniešu rakstiem jādzird tāpēc, lai mēs justu, kādi ir tie strauti, tā uguns un dzelzs, kas kaļas jauniešu dvēselēs tad, kad dzimteni nokauj. Vai dzīvojam un degam, vai arī sapņi ir nokauti? Mūsu trimdas, bet līdz ar to mūsu nākotnes Latvijas debesīm tas dotu jaunu drosmīgu gaismu, ja redzētu, kas un kā zied mūsu jauniešu dvēselēs.

Mums ir jāatklāj, vai starp tiem, kam šodien ir 12, 16 vai 20 gadu, būs mūsu jaunie nākošie Auseklis, Kronvalds, Skalbe, Brigadere, Trasuns, Ulmanis, Kalpaks, Rancāns, Bīlmanis, Sprūdžs, Eglītis? — Viņi katrā ziņā ir. Sēkla tautas dvēselē nezūd.

Rakstu mākslu, spēju izteikt savas domas iespiestā vārdā mūsu jauniešiem būs svarīgi piesavināties arī tāpēc, ka viņi būs tie pirmie, kas vislabāk pratīs pasaules valodas, viņi būs pirmie, kas atradīs īstāko un spēcīgāko veidu, kā par savas dzimtenes likteni paštāstīt citām tautām. Bet šī māksla jāsāk mācīties savā valodā un savos latviešu izdevumos. Vai esam devuši iespēju jauniešiem šinī ziņā, vai esam palīdzējuši?

Lūk, ko kāds jaunietis saka: „Kur lai rakstām? Avīžu vīri atbild, ka viniem skolnieku domraksti nav vajadzīgi. Tāpat kā pasaku pūķi uz savām mantu kastēm, tā šie vecie, jau slavu ieguvušie rakstītāji sēd pie redakciju durvīm un nelaiž nevienu jauno palūkoties, kas tur īsti notiek. Ja arī viņi savās avīzēs un žurnālos atver nodaļu jaunatnei, tad tāpat kā agrāk viņi paši vien to pieraksta. Mūs gan pamāca un bar, bet neviens negrib dzirdēt, ko mēs paši domājam. Kur lai mēs rakstām? Uz baraku sienām vai?"

Kad bijām vēl dzimtenē, katrā mūsu vidusskolā bija skolnieku žurnāls, no kura ar savu jūsmu jaunieši varēja piekliegt dzimtenes zvaigžņotās debesis. Tur skanēja, veidojās un auga jauni svaigi spēki. Un kur tad vēl tādi izdevumi, kādi dzimtenē bija Skautu ugunskurs. Mazpulks, Latviju Jaunatne, Cīrulītis un vēl daži citi, kas jauniešiem vēra ceļu! Trimdas gaŗos dzejnieces Zinaidas Lazdas vadībā kādu laiku Vācijā iznāca jauniešu izdevums Lāpa, no kuŗa lappusēm cēlās dzīva jauna ideālisku gaisma. Šinī izdevumā izauga dažs labs jauns spēks, kam būs ko teikt.

Vai tie paši izdevumi, kas mums iznāk Vācijā, Zviedrija, Anglija, ASV, Kanadā un Austrālija, nevarētu dot mūsu jauniešu darbiem vietu un pamudināt viņus rakstīt un teikt, kas dun, kliedz, elš un sāp viņu jaunajās krūtīs, kādas debesis un kādu elli viņi redz un dzird?

Šī jaunā balss vajadzīga visai mūsu dzīvei. Varbūt taisni šinī, vēl neizkliegtajā balsī dus jauna ideja, kas atpestīs pasauli. Bez šīs jauniešu balss mēs kļūsim veci. Šodien mēs vairs neesam tie paši un turpat, kur bijām priekš desmit vai divdesmit gadiem. Jauniešu balss ir vajadzīga arī mūsu visu cīņai par dzimtenes atbrīvošanu, par nākotnes Latviju un pasauli. Iespiesta vārda spēks vēl nav zudis, bet gan pat audzis un vēl augs. Tā ir atombumba, kas svaidzina dvēseles, tās ir arī saule, kas dziedē.

Mūsu jaunieši ir jāapbruņo arī ar šiem ieročiem jo mums priekšā ir vēl lielas dienas

Stiprināsim mūsu cīņas spēkus

„Information on conditions behind the iron curtain" ir izdevums angļu valodā, kas savu darbu ievada vārdiem:

„Ar šo „Information" pirmo burtnīcu iesākts darbs, kuŗa uzdevums pakalpot tiem brīvās pasaules ļaudīm, kas, nācijas uzticības apveltīti, savā valstī pilda tādu vai citādu uzdevumu.

Mēs, kaŗ šo darbu sākam, piederam tiem 130 miljoniem eiropiešu, kuŗu dzimtenes ir Padomju savienības okupētas, un mēs, kam šīs okupācijas dēļ bija jāatstāj sava dzimtā zeme, esam tie, kas apzinās savu pienākumu — brīvai pasaulei atbildēt uz jautājumu, kādēļ mēs nevaram dzīvot un strādāt savā tēvzemē:

Boļševisms nav tas, kas skanīgiem vārdiem tiek deklarēts starptautiskās sanāksmēs un konferencēs, bet boļševisms ir tas, kas savas valsts un tagad visu tā iekaroto zemju iedzīvotājus nepārtraukti sagatavo pasaules apvērsumam. Jo boļševisms ir pasaules apvērsums, cilvēku brīvības un tiesību iekārtas iznīcināšana, chaoss un tautu labklājības sabrukums, vēsturē nebijusi tirannija, kas iznīcina miljoniem cilvēku un veselas tautas, kuŗām Dievs nolicis dzīvot tur, kur tagad tiecas boļševisma agresija.

Mūsu nodoms ir pamatojoties uz pašu boļševiku avotiem, ar neapstrīdamiem faktiem pierādīt, uz ko gatavo Padomju savienības iedzīvotājus un kas draud brīvajai pasaulei, ja tā nokļūtu boļševisma varā. Līdz cilvēcīgo moku dziļumiem mēs pazīstam boļševismu un zinām, ko nozīmē tā valdīšana kādā zemē. Kad pēc mūsu zemju okupācijas mūsu diplomātiskie pārstāvji protestēja pret šo ar līgumu laušanu panākto mūsu valsts okupēšanu, lūdzot, lai pasaules lielvalstis neatzīst šo varmācības aktu, tad viņu protestus pasaule tikai pa daļai uzklausīja. Tagad notikumi pierādījuši ikkatra viņu vārda patiesību.

Tikai boļševisma dēļ otrais pasaules kaŗš nav atnesis mieru pasaulē, bet gan vēl daudz lielāku miera apdraudējumu. Tikai boļševisma velnišķās taktikas dēļ: ideālistigos vārdos sludināt diametrāli pretējo savai faktiskai rīcībai, savas postu nesošās vainas uzkraujot kā smagu apsūdzību demokratiskai pasaulei, — tikai šīs taktikas dēļ pasaule vēl šodien tiek mulsināta, tā paralizējot tās aizsardzības spēku.

No pirmās boļševisma okupācijas dienas mēs zinājām to, ko tikai tagad, pēc desmit okupācijas gadiem, Amerikas darba federācija pasaules priekšā ceļ kā smagu un neapstrīdāmi pierādītu apsūdzību: ka Padomju savienība ir verdzības un bezcietsirdīgākas varmācības valsts. Maldīgi ir domāt, ka boļševisms savā agresijā var apstāties un tādā gadījumā būtu iespējama blakus sadzīvošana ar to. Jo agresija — nepārtraukts uzbrukums — ir pati boļševisma būtība: tas nevar ne atkāpties, ne uz vietas stāvēt, jo tad kļūst nenovēršama boļševisma iekšēja sairšana. Atsevišķas neveiksmes to nebaida: ja ne šim, tad kādam no nākošajiem uzbrukumiem jābeidzas ar panākumiem; bet demokratisko valstu aizsardzības neveiksmes var nozīmēt šo valstu bojā eju.

To šajos materiālos gribam pierādīt uz izpētītu pašu boļševiku avotu pamata, rūpīgi sekojot katras dienas notikumiem aiz dzelzs priekškara.

Šo darbu strādājot, mēs veicam arī kādu dziļu pienākumu, jo brīdī, kad mums bija dzimtene jāatstāj, mājās palicēji ikkatram no mums atvadoties sauca vēl pēdējos vārdus: „Brauciet un sakiet pasaulei patiesību par mūsu mokām!"

Ja mums būtu izdevies kaut ierobežotā mērā pakalpot brīvās pasaules valsts, saimniecības, arodorganizāciju, kultūras un preses aktīvajiem darbiniekiem, sniedzot viņiem šos materiālus, ko viņi var izlietot savā darbībā, tad mēs būtu savu mokās palikušo tautas brāļu iznīsuma lūgumu godam izpildījuši".

*

Tā ir tā valoda, ko mums jau sen vajadzēja runāt lielo valstu pilsoņiem, meklējot draugus mūsu tautu cīņai par brīvību. Šo valstu politiku ļoti lielā mērā nosaka tas, kā domā pilsoņu apzinīgā un aktīvā daļa. Tādēļ iegūt tur draugus nozīmē ievērojami stiprināt mūsu atbrīvošanas spēkus. Un tieši šādu uzdevumu sev spraudis jaunais izdevums. Abonējiet kaut pa vairākiem kopa vienu eksemplāru, izlasiet to un sūtiet tālāk Jūsu paziņām vai draugiem. Tā ikkatrs latvietis, neatkarīgi no tā, vai viņš darbojas jau kādā organizācijā, vai nedarbojas nevienā, var aktīvi un ļoti svarīgi līdzdarboties Latvijas labā, uzņemoties pavisam niecīgu personīgo upuri.

Mīļš un sirsnīgs paldies

Nevarēdams lielajam apsveicēju pulkam personīgi pateikties, es ar šo izsaku mīļu un sirsnīgu paldies visiem, kas mani sakarā ar pavadītajiem 80 mūža gadiem bagātīgi apveltīja ar dārgām dāvanām, skaistiem ziediem un sirsnīgiem vārdiem. Nevaru neko citu, kā izlūgties no Dieva, lai viņš visus svētīdams svētī par man parādīto mīlestību. Viņš lai mūs pavada visos ceļos un ir mūsu patvērums un stiprā pils. Vēlreiz visiem no sirds pateicos.

T. Grīnbergs

Lielā vara

Tas bija 1945. g. pavasarī, kad daži desmiti latviešu kaŗavīru atradāmies gūstekņu nometnē Auerbachā Augšpfalcā, stingrā izolācijā. Var teikt — ne putns pa gaisu, ne pele pa zemi nevarēja pie mums iellist. Jūnijā no mūsu bloka izlaida kādu vācu kaŗa garīdznieku, kas apņēmās aiznest ziņu latviešiem ārpusē, ja tādus kaut kur sastaptu. Sadabūjām slimnīcā visplānākā papira gabaliņu, sarakstījām tur 42 karavīru un 3 virsnieku vārdus un iedevām mācītājam. Viņš to iešuva savā cepurē un devās pasaulē.

Gaidījām mēnesi, divus, piecus. Mūs pārcēla citā nodaļījumā, virsniekus atsevišķi. Savē „būrī" palikām 15 cilvēku. Beidzot 1945. g. 18. novembŗa rītā 15 latviešu virsnieki sarīkoja kaut ko līdzīgu pirmo kristīgo mesei Romas katakombās. Nebija šis svētbrīdis vēl beidzies, kad paziņoja, lai seši latviešu virsnieki dodoties pie vārtiem konvoja ricībā, kas pavadīšot uz komandantūras baraku saņemt pienākošos dāvanu sainīšus. Pārsteigums un satraukums bija liels. Dāvanas saņēmām, arī kaŗavīriem citos iežogojumos tās bija līdzīgi sadalītas. Vēlāk sazinājāmies, ka arī citiem bija izdevies izkontrabandēt gūstekņu sarakstus. Dāvanas bija kārtīgi ievīstītas apdrukātās lapiņās. Amerikāņu sardzei tas bija ietinamais papīrs, kuŗu neatņēma, bet mums — sengaidītas, ilgotas ziņas no ārpasaules — Bavārijas Latviešu Vēstnesis . . . Latviešu laikraksts trimdā — kaut kas negaidīts, gandrīz neiespējami! Vai brīnums, ka mums katra rinda bija jāpārtulko vismaz septiņu citu tautību gūstekņiem!

1946. g. februāŗa beigās visus latviešus pārvietoja vienkopus. Bija gaidāma pakāpeniska atbrīvošana. Tad kādā lietainā marta pēcpusdienā pie mums ieradās pirmais latvietis no ārpasaules — mācītājs Liepiņš. Ūdenim no caurā jumta pilot, viņa mūsu acīm asarojot, viņš nofotēja īsu aizlūgumu, ko to mums steigā pastāstīja. Laika viņam bija atļauts maz. Tomēr mēs uzzinājām vēl brīnumus.

Mūsu pirmo sarakstu vācu mācītājs bija nodevis Bavārijas latviešu komitejai Minchenē un arī sīki informējis par dzīvi gūstā. Jau 1945. g. jūlijā Auerbachā bija atbraukuši ar pārtikas dāvanām māc. Ķirsons un inž. P. Priede, bet nebija ļauts šajā nometnē. Tad novembrī māc. Liepiņš bija no jauna riskējis. Arī viņš sākumā noraidīts, bet tad komandanta adjutants ievērojis viņa krūtīm piesprausto skautu nozīmi un ieinteresējies: viņš arī esot skauts. Nu, ja tā, teicis mācītājs, tad taču esot jārespektē skautu likumi par palīdzību cilvēkiem nelaimē. Vārds pa vārdam, un adjutants devies pie komandanta. Tā latvieši dāvanu sainīšus saņēma, turklāt vēl savos valsts svētkos.

Tagad bieži dzirdam un lasām par Vispasaules baznīcu apvienību un citām kristiešu organizācijām, kas daudziem tūkstošiem cilvēku pavērušas durvis uz jaunu dzīvi, ceriņu un prieku. Mēs dzirdam par latviešu mācītājiem Kraftu, Ķirsonu, Lūsi, Skrodeli un daudziem citiem, kas tik daudz dara laba un klusa darba kristīgās ticības vārdā. Mēs dzirdam par kristīgiem luterāņu un katoļu mocekļiem, kas tau nobendēti un vienmēr vēl tiek vajāti un slepkavoti. Viņu darbi, arī ciešanas un mokas — viss tas summējas kristīgās ticības lielajā vispasaules varā, kuŗa ir mūžīga un nav uzvarama.

Pasaulē bija Erodus, kas slepkavoja bērnus, cerēdams iznīcināt kristīgās ticības dīgli. Bija arī Nerons, kas aplēja ar darvu kristīgos un sadedzināja. Bija ateists Hitlers, kas Dieva un Kristus vietā propagandēja sengermāņu Votānu ar vērša ragiem. Kur viņi tagad ar viņu savu ateismu? Bet kristīgās ticības dievišķā vara pastāv un pastāvēs. Sākumā viņai klausīja tikai 12 mācekļi, bet drīz visa Romas valsts. Un šodien mēs zinām, ka viss universs pakļauts tai pašai Dieva varai ko atspulgo kristietības varenie likumi.

Vēl ir pasaulē kāds cilvēks ar sātana seju un darbiem, kas savu Lucifera pieri šķiet iespraudis ziemeļpolā un kājām atspēries Himalajos. Bet arī tas reiz nīkdams iznīks ar visu savu indīgo fanātismu. Ja viņš reiz atcerēsies savu garīgo semināru un nāves gultā nožēlos grēkus. Tiekas, pat Kristus viņu atraidīs, jo viņa nozīmē ir par smagiem, lai tos piedotu.

Andrējs Ikstens

Roberts Mūks

Jodu laiks vai ieiesana skaidriba

RUDENĪGAS PĀRDOMAS PAVASARĪ

Ja Nīcše būtu vēl dzīvs un vecais latviešu Perkons vēl dundinātu pasaules telpā, mēs varbūt atmostos un redzētu, kāds sausums valda zemē, ko mums Dievs licis apaugļot un krāšņu darīt. — Laiks pavasarim nākt, bet lietus nav. Laiks skaidriem būt, bet nav kam būt. Skaidriba ir kā nicināma dieve, tā lidinās virs mūsu pīšļiem (ļebšu tādi vēl neesam?), bet sirdis neiekst, jo sirču nav. Jo sirdīgi cilvēki ir pat prātīgi cilvēki, bet nevienā nav abu kopā. Bet kur ir tikai sirdība, tur nav vietas prātībai, un kur ir tikai prātība, tur mūsdienu eksperiments, diemžēl, rāda tikai neprāta darbu. Un tā — skaidrība nevar ieiet mūsos gluži vienkārši tā banālā iemesla dēļ, ka tai nav kur ieiet. — Bet skaidrība ir.

Vai tas ir par daudz vai par maz? Kas vēl ir skaidrība, kas ir, bet nav mūsos? — Ja tā būtu tikai gnozeoloģiska problēma, varētum to ar mierīgu prātu atstāt erudītu filozofu pārzināšanā. Un vēl viens „ja" — ja filozofija būtu tikai kabineta darbs kā vecos laikos, mēs varētu savu dzīvi vadīt pēc normām, ko diktē viena apgaismota tirāna pātaga. Taču šodien skaidrība velns nav gnozeoloģiska problēma, un filozofija angažējas ne tikai pie katedrām, bet arī teātrī, romānā, kino, visā dzīvē. Bet par visām lietām: skaidrība vairs nav tikai problēma. Problēmu laiks vispār iet uz beigām. Zinātnieks varbūt uztrauksies? Nav vērts. Tīri zinātniskas konstrukcijas drīz vairs nebūs tīrs smadzeņu darbs. Jo ar smadzenēm nevar aptvert visu, bet modernās zinātnes arogantā pretenzija ir taisni visu aptvert un izskaidrot (piem. mīklainā Einšteina teorija).

Par problēmu mēdz saukt kaut ko, kas ir ārpus mums, mūsu prātā, kas ir dots. Problēma nav domājama bez objekta jēdziena, jo tikai objekts var būt problēma, problēmātisks. Tie ir klasiskās filozofijas elementi. Tālāk: es, kas gribu problēmu risināt, nekad neesmu ar problēmu viens, problēmā kā objektā es nevaru ieiet, sakust ar to. Bet bez šādas iziešanas nav iespējama pilnīga objekta atziņa. Ir gan iespējama objektīva atziņa, bet pēdējā nekad nav vienādojama ar pilnīgu atziņu. Tā ir taisni pilnīgas atziņas protests. Tā nu — tik ilgi, kamēr esošais mums būs tikai objekts, — mēs no zināšanas, kas ir esošā būtība, kas ir īsti esošais, īstā ira. Esošais kā problēma **būs mūžīgi** problēmātisks, nostāpumains. Arī Einšteinam neizdosies atrast universa atslēgu tādēļ vien, ka viņš prāto tradicionālās prātošanas gaitu, t. i. savu atziņas objektu nemitīgi problēmātizējot.

Skaidriba nevar būt problēma ne tikai tāpēc, ka tā kā problēma nav pilnīgi izzināma, bet jo vairāk tāpēc, ka skaidrības vajag mūsu dzīvei, ka skaidriba ir dzīvojama, un dzīvi pārdarīt par problēmu ir visliekais nonsens, ko izdējušas cilvēka smadzenes, kopš tās cilvēkam dotas. Vissas runas par dzīves problēmām līdz pat tiesu ir tas, ko Martins Heidegers sauc par das Gerede! Tas savukārt nenozīmē, ka dzīvei nav nostāpumu, nē. Bet šis dzīves nostāpums nav atrisināms kā problēma. Nostāpums ir risināms vai labāk izzināms tieši kā nostāpums, un proti: nevis tuksi izdebatējot iespējamos pro un contra, nevis uzstādot „objektīvas" dzīves jēgas teorijas, nedz arī tās apgažot; nevis analizējot un sintezējot kā ķīmijas laboratorijā, — bet gan nostāpumā ieejot, pašam kļūstot vienam ar to, ko saucam par nostāpumu. Šis atziņas veids nekādā ziņā nelīdzinās vieglai pastaigai skaistā eukalipta birzē. Ir vajadzīga garīga un miesīga askēze, dzīves veids, kuŗa priekšstatīšana patīkami vai nepatīkami ātri asociējas ar viduslaika mūka padrūmo cellī, kur vīna nemaz tik daudz netiek dzerts kā dažs romantiski noskaņots latviešu dzejnieks domā. Pie šīs pašas reizes kā pati no sevis notiks pamatiga to uzskatu revizija, kas viduslaikos redz tikai pusjēdzīgu tumsu un maldus bez gala.

Taču tāpēc nebūt nav jāatgriežas viduslaikos. Dzīvi, kuŗa esam, nebūs izskaidrot un attaisnot ar dzīvi, kas bija. Būtu smieklīgi līdzināties tiem vēsturniekiem, „kas no Ļenina ir iztaisījuši krievu Robespjēru un no Robespjēra franču Kromvelu", (Žans Pols Sartrs). Tas ir pārāk ērti, lai būtu lietišķi. Tradicija ir laba par tik, par cik tā mums sneliek būt par garīgas ērtības vergiem. — Šodien ir runa par moderno askēzi, kas ir pienemama un efektīga modernajam cilvēkam un atbilst viņa situācijai laikā. Šī diena ir skaidrojama, izejot vienīgi no viņas pašas, jo mūsu skaidriba nav un nevar būt viduslaiku vai renesanses skaidriba. Mēs esam vienreizēji tai nozīmē, ka mūsu klases neviens nav pielaidis un neviens neatkārtos, kā mūsu skaidribas nevienam laikam nav bijis un nebūs. Tikai tā varam just, ka paradīzes solījums cilvēkā nav ieraksīts testamentā, tikai tā varam būt objekti brīvi un absolūti nopietni. Vēsture neatkārtojas, tikai šis mulsinošais zināšanas veids, ka vēsture atkārtojas — tas atkārtojas.

Modernai askēzei nav klostera rēgaļas. Bet ir šis rēgulas gars. Jo šis gars ir labs.

Modernais cilvēks ir skaidribas vīrs tik, jo skaidriba ir pār viņu un viņš nav skaidriba. Tas ir jodu laiks, jo pavasaris nāk, un zemei nav sukas. Zemei ir [illegible] ar debesi, bet zeme grib, lai debess naktu virs zemes un zeme. — [illegible] ir, bet sirdi nav. — Nē. Arī sirdis ir. Bet sirdis negrib pacelties līdz skaidribai, negrib skaidribā ieiet. Jo mums ir jāieiet skaidribā, lai zinātu, kas skaidriba ir, nevis jāgaida, kad skaidriba nāks par mums. Tāda ir pašlaik, jau vecā, bet laiku maiņā triviālā un aizmirsta. Zīmes rāda, ka pavasaris atnāks. Bet pavasari gribīdami, dzīvojam it kā rudeni. Sausās lapas vējš mētā pa klajumu, vēl krāsaines zaros līgsmo jodi, un saules ir tā jutam saltu pirgas smīna vairāk nekā jebkad. Rudens skaidriba ir. Un tā ir pār mums. Tādā varbūt ir nāves skaidriba. Bet mēs gribām pavasara skaidribu, skaidribu, kuŗā var ieiet un palikt. Ieiet pavasarī, kā zeme griezdamās ieiet labās saules lokā. Un zeme zina, kas ir saule.

Zviedrijā kaut kas iepuvis

Šoreiz nevis Dānijā, bet Zviedrijā, un ne gluži sapuvis, bet tikai iepuvis — tā varētu pārfrazēt tik daudz dzirdēto Hamleta teikumu.

Vācijā un aizjūras zemēs par Zviedriju un tās latviešiem ir standartizējies zināms uzskats, ko varētu formulēt īsumā šādi: „Tā ir zeme, kur ķeniņš visiem ber klinģerus uz galvas, un kur latvieši, sadalījušies divās nometnēs, vismiknāk apmētājās vecām olām."

Pieskaņoties šoreiz tikai šim kaislīgajam kaujām un paverot nemanītu spraugu „vadoņu galveno mītņu un štābu" drapērijās, atklājās skumjas un reizē smiekligas aizkulises, kuŗas tautai slēpj bargi un cēli vārdi.

Strīdi? Nesaskaņas? „Komitejas" un „Apvienības" laudis? Tādu nemaz nav, — ir tikai pieci vai seši godkārīgi un ieērcināti, aizkārti vai naivi sentimentāli, varas kāres un intrigu apstulbināti ciņu kurinātāji katrā pusē — ar savu uzticīgo ieroču nesēju bariņu un māksligi uzpūstu tautas masu aizmugurē. Šie „lielie" maļ un jauc, stīvējas un kasās, dzeļ un duļķo, kur un kad vien tiek klāt otrai pusei, pa laikam kādus savus vecus personīgus rēķinus vai sievu nesaskaņas kārtodami, pa laikam spožo kronu dēļ, visu to allaž slēpdami aiz cēlās tautas mīlēšāju maskas. Arī tad, ja tas maitā kādu labu un krietnu pasākumu vienu latviešu labā, ko uzsācis pretinieka spārns — un ak vai tam naivajam šķīstirdim, kas domājas savu zobenu un vairogu pacēlis par taisnu lietu! Un tīrais Dieva brīnums — arī tādi vēl ir manāmi...

Kā jau visās citās zemēs, arī šeit strīdus šķobs ir „svētais fragments" un „izkniebtās tramvaja biļetes". Bet kas viss netiek celts un rīkots, piedzejots un uzkabināts uz šīs vecu vecās strīdus sērgas pamata! Visveikļākās denunciācijas, baumas, čuksti spindz starp Stokholmas tiltiem, šķērso zviedru zemes laipnos laukus un pilsētas, lai kā lipīgi dubļi pieliptu pie ikviena tautieša ausīm!

Nav neviena pasākuma, nav nevienas personas, kas, uzņemoties kādu darbu vai izsakot kādu domu, izmuktu no paļām, nicināšanas un aizdomīgiem skatiem aizmugurē. Kādi dreboši, kārīgi pirksti aizvien uzrakņās kādu citiem neredzamu apakšzemes avotu, lai teiktu: „Paskaties vien, gan jau tur kas slēpjas! Pārbaudīsim tik, cik šis tūkstošus atkal tebēz kabatā, cik veikli pielien kādam lielam kungam, cik glumi gādā par savas cēlās miesas labklājību siltā vietā un godā!" Un ir vienalga, vai nu tas ir Nacionālais fonds, vai Latvju enciklopēdijas izdošana, literārs žurnāls, grāmatu apgāds vai tikai teātŗa izrāde — jā, pat Ziemassvētku egļiti grūti sarikot kopīgi. Visas organizācijas kopīgi visiem Stokholmas bērniem — jo sešu organizāciju runas vīri glūn aizdomīgi caur pleci viens otrā — kam pierīkšies goda? — un kā āži uz laipas nevar izdomāt, kuŗš gan būs tas, kas otru palaidīs garām?

Rodas patiesa cieņība un apbrīnošana par šo naidīgo nometņu štābu smadzeņu trestu neatlaidīgo un mērķtiecīgo piepūli, allaž un visur būt klāt ar saviem komentāriem un savu spridzekļu degļiem. Jo nealzmirsīsim vienu — šo smadzeņu trests nav lielais, un tās piecas — seškas galvas, kas strādā katrā pusē, nedabū atpūtas ne mirkli!

Jā, bet ko gan iespēs daži cilvēki pret četriem tūkstošiem? — rodas dibināts jautājums. Ak, izrādās, ka tiem daudz katrai šai galvenai smadzeņu mītnei pie sliegšņa guļ pazemīgs ticētāju un ieroču nesēju bariņš, kas katru domu un intrigu vēl tīri sīkumu noķer no savu pavēlnieku un kungu lūpām, lai izčukstētu to pa visiem stūŗiem. Un ja nelīdz šie skrejošie gaisa jaucēji, ir taču vēl divas avīzes, kas, raibas dzirksteles šķeldamas, sitas savās slejās. Un vairāk jau nevajag. Lēni un nemitīgi sūcas šī rāva, un tie, kas redzīgām acīm noraugas šai varas kāres kaujā, raujas aizvien vairāk sānus, lai nenotrieptu rokas un sirdis. Varbūt sāņus un ar smīnu.

Nav jau arī nekāds noslēpums, kādi ir samēri šo politisko divkaujinieku pulkiem — pulkiem, kas patiesi bez asinskāres un ar nolaistiem ieročiem stāv un raugās savu vadoņu iekarsušās ciņās. Šie pulki nealkst asinis šai ticības karā, un katrs viens būtu mierā ar baltu karogu uzsākt saprašanās sarunas, lai beigās saslēgtos vienā ierindā, bet štābs to, lūk, nevar un negrib.

Un skumjas un nožēlojamas izskatās no malas šo kaujinieku rindas: — vienā pusē maza, nieciga, cieši slēgta un disciplinēta ierinda aiz savu štābu vīru varenajām, platajām pierēm, diži krokotām smadzeņu virsmām, ilgās ciņās rūdītu, veiklu intrigu cirtieniem. Kas ir melns un kas ir balts? Tā ir tikai iedoma un spēle, acu žilbīgs māneklis. Ir tikai jāprot veikli sviest un mest.

Bet otrā pusē — aurojošs, izmētāts pulks, neizkārtota ļaužu masa, kas, pleres pie zemes sizdami, zvēr par savu šķīstsirdīgo taisnību, bet tik tikko kādu krietnu galvu redz pacelamies pāri vidusmēram no štābu puses. Jā, tur redz gan kādu lāga pagasta veci sēžam pie skābu kāpostu šķivja un pusstopa, birdinot asaras par zaudēto dzimteni, tur redz bālu dzejnieku ar kvēlu kokles dziesmu, krietnu zinību vīru laužamies grūtajā politiķa un intriganta mākslā, bet tā ir nevienāda cīņa, un tās risinājums jo bieži ir smiekligs un kauna pilns.

Bet ar to jau vēl nav gana — tā pārliecība, ko katra puse nes savā karogā, ar kādas burvju prizmas palīdzību tiek sagrozīta un sašķiebta, nozākāts viens burts, otrs izcelts un izpūsts līdz pēdējam superlativam.

Kāds vecs, Zviedrijā sen apvazāts anekdots stāsta par nelaimīgu jaunatbraucēju no Vācijas, kas iegājis salabot zobus pie Latviešu apvienības zobārsta, bet jau nākošā dienā ticis apzīmogots ar visniknākā fašista slavu, kam rindām vien spokojas pakaļ apšauti melnsprogaini līķi; bet jau pēc nedēļas, kad tas iznācis no Palīdzības komitejas ar nopirkto skābo kāpostu kilogramu, katrs zvirbulīš tūliņ zinājis čiepstēt, cik šis pārliecināts komūnists, kāda izdiena tam čekā, un cik labi to atalgo zināmā sūtniecība Villāgatanā...

Kāds tur gan brīnums, ja nelaimīgie latvieši Zviedrijā nedrīkst lāgā bez bailēm pulcēties vienkopus kādā koncertā vai teātŗa izrādē, ja to nav organizējuši „savi" ļaudis?

Un jaunatne? Ak, šie visu maksāņeru nekaunīgie dancinātāji, kas lāgā neķer nevienu ēsmu! Ak šīs asarainās un bargās rindas, gan pa labi, gan pa kreisi, kas pārmet vieglumu un neatbildību, nopietnu problēmu un politisku interešu trūkumu!

„Mīļie kungi," saka šie jaunie, — „jūs jau nespējat mūs ne vadīt, ne mācīt, kas ir politika. Jūs pazīstat tikai — reālpolitiku un kalpošanu sev un šai dienai. Mēs domājam, ka politika ir liela māksla un zinātne, kas risina problēmas un teorijas, bet ne mētāšanās ar vienas dienas labuma dubļiem. Mēs labprāt studētu politiskās sistēmas, labprāt iepazītos ar tām, bet šodien mēs negribam piedalīties jūsu netīrā spēlē."

Mīļie censoņi, galveno štābu kungi, cik no jums zina, kas ir politika? Varbūt divi? Varbūt arī trīs, šeit, Zviedrijas krastā. Jūs citi esat kā iepuvuši āboli, kas pūlas griezt uz augšu savu vēl sārto pusi. Bet tautai ir arī deguns!

Mārtiņš Lutansis

Marija Urnežus

SONETS

No brīža dīvainā, kur baznīcā pret logu
Man, acis pacelot, ar tevi tikās skats,
Es prom vairs netieku, tu visur seko pats,
Un velti uzceļu es klusēšanas žogu.

Zem ziedu krāšņuma es likstu kā zem sloga.
Man šauri sevī top, kaut ceļš ir brīvs un plats.
No nāves dzīvību, šķiet, atdala tik mats —
Es mieru lūdzos sev, bet slēpus mokas zogu.

Kāds gars vai nolaidīs pār mani netveŗams,
Ka sveša klīstu šeit, kur mierā dus viss nams?
Vairs sirdi nespēju pie viegliem sapņiem siet,

Kāds rožu reibumu steidz mani liet.
Man brīžiem izgaist viss, tad aust ar jaunām mokām.
Kas liek man ilgoties un bēgt no tuvām rokām?

Maleniešu Lauskis

Ej, māsiņa, lūkoties, kādi ērmi līrumā!

(STIPRINĀŠANAS VĀRDI ĀRZEMĒS VERGODAMIEM LATVIEŠIEM L.K.(b)P. ORGANĀ CĪŅA, NO Nr. 214—256).

JUMTA PAPE — NOASA ŠĶIRSTAM

Jumta pape, ko ražoja biedra Serebreņņikva brigāde nelaida ūdeni cauri — divdesmit dienas un naktis. Vissavienības valsts standarts prasa nelaist ūdeni cauri tikai piecas diennaktis.

SARKANIE STŪRIŠI MEŽA CIRTĒJIEM

Iekārtoti vairāk nekā 110 cirsmās, kur darba starpbrīžos jaunu sajūsmu un spēkus smeļas strādnieki.

BIJUŠĀ JAUNSAIMNIEKA TAMUŠA ATZĪŠANĀS:

„Nevajadzēja toreiz ņemt tos divdesmit hektarus! Sadrupināja mūsu spēkus un mūs pašus, — muižas kalpu saimi; izkliedēja kā vilki aitu baru. Sāka tad pa vienam ķert un žņaugt ar nodokļiem. Nevajadzēja ne ežu, ne kupļču, bet roku rokā ar kompartiju pretim Staļina saulei..."

TRAKTORUS VAIRS NEAPTUR!

Turpmāk degvielas uzņemsim neapturot traktoru. — saka biedrs Vasiļevskis, — jo lai uzņemtu degvielas līdz šim bija 10—12 minūtes jāpārtrauc aršana.

NODROŠINĀTAS VECUMDIENAS

Kolhoza Imanta priekšsēdētājs jautā: Vai kolhozniekiem, kas sasnieguši darba nespējas vecumu, bet vēl var strādāt, pienākas pabalsti no 2% palīdzības fonda?

Atbilde: Ja kolhoznieks vēl atzīstams par darba spējīgu, viņa pienākums pašam sevi apgādāt.

... TAD TURĪBAS AVOTI PLŪDĪS STRAUMĒM!

Ciņas lasītājs Zaubes pag. pilsonis Skujiņš uzdrošinās vaicāt: Kā izskaidrojama nevienlīdzība algās un kāda ir sociālistiski pareizā vienlīdzības izpratne?

Atbilde: Kārlis Markss saka — vienlīdzība iestāsies, kad būs zudusi individu verdziskā pakļaušanās darba dalīšanai, un līdz ar to tiks nodārdīta robeža starp garīgo un fizisko darbu. Darbs tad nebūs vairs eksistences līdzeklis, bet dzīves nepieciešamība, un visi sabiedriskās turības avoti plūdīs straumēm. Visi ģērbsies vienādi labi, brauks automašīnās un ēdīs pēc vēlēšanās.

DAUGAVPILS APRIŅĶA IZPILDU KOMITEJAS BIEDRA JERONIMA NEVEIKSME

Daugavpils apr. ir 380 kolhozi, bet tikai 80 kolhoziem ir visas četras lopkopības fermas. Cūku trūkst 48 kolhoziem, aitu — 136, bet vistas ir tikai 113 kolhoziem. Bēdīgs stāvoklis arī ar lopbarību. Dažiem kolhoziem lopbarības sagādes plāns izpildīts tikai par 50% (Biedri Jeronim, Staļins jau XVIII partijas kongresā noteica, ka lopkopības darbs stingri jāņem partijas rokās!)

VILCIENĀ UZ SAULKRASTIEM!

Republikas Ministru padome apsprieda Rīgas-Saulkrastu dzelzceļa līnijas atjaunošanu. Nolēma, ka līdz maijam jāatjauno satiksme līdz Saulkrastu vasarnīcu rajonam. (Arvien tālāk, padomju ērgļi!)

FAŠISTISKS IESPIEDU KĻŪDAS VELNĒNS VAI SOCIĀLISTISKA PATIESĪBA?

Ciņā Nr. 229, — titullapā: Mēs, Jelgavas apriņķa lauksaimniecības artela Ausma kolhozniekі, ar lepnumu varam ziņot, ka 67 hektāru lielā platībā esam izaudzējuši 300 centnerus cukurbiešu... (Malači! Lai dzīvo slavenais cukurbiešu audzētājs — lielais tēvs un skolotājs!)

IZSTĀSTS PAR BOĻŠEVISTISKO JAUNRADI

Rīgas vagonu rūpnīcā laiks tuvojās pusdienai. No centra iznāca divi inženieri — Archangeļskis un Skopinovs. Piepeži abi apstājās. Skopinovs noliecās, pacēla koka skaidu un sāka turpat smiltīs vilkt dažādas līnijas. Archangeļskis vērīgi skatījās. Pēc tam abi aizkūpināja papirosus un apsēdās.

„Tā tad tu piekrīti?" prasīja Skopinovs.

„Jā" teica Archangeļskis.

„Tad rīt pat ķersimies pie lietas!"

Divi padomju inženieri, divi komūnisti bija kopīgi atraduši svarīgu mašīnu ražošanas paātrināšanai. (Un rietumnieki vēl neticēja, kā inženieris Kukuruzovs pagatavos atombumbu!)

PĒTERIS AIGARS

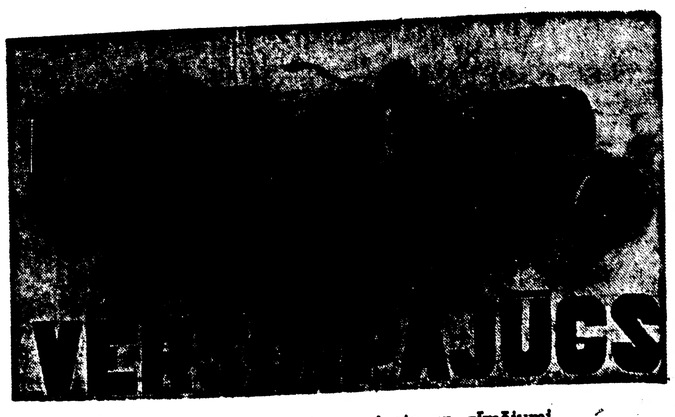

Ernas Geistautes vipete un zīmējumi

(2. turpinājums.)

Volfgangs Krāmers aridzan bija satraukts par nejaušo tikšanos. Viņš bija tik pārsteigts, ka nezināja, vai celt cepuri un sveicināt, vai novērsties. Viņa roka, kas turēja pātagu, tikai instinktīvi pacēlās un mudināja vēršus. Jau kopš vakardienas, kad kļuva zināms, ka viņu mājā novietos latviešu kundzi ar bērnu, viņu tirdīja nojautas. Tagad tās bija piepildījušās. Tā bija tā sieviete, ko viņš Rīgā pameta, cerēdams, ka atraisījies no tās uz visiem laikiem. Aiz viņa toreiz stāvēja nacionālais pienākums un to pildot varēja darīt visu, itin visu. Viņš varēja būt neiecietīgs inkvizītors, vientiesīgs tērzētājs, iznesīgs donžuāns. Tas bija toreiz, un tomēr sāpēja sirds, kad vajadzēja no Rīgas šķirties. Par spīti ģimenes cilvēka pienākumiem. Dagnija viņu bija savaldzinājusi. Partijas disciplīna nebija izdzēsusi viņa sirdī pēdējo cilvēcības dzirksti. Ne pārmērīgais darbs, ne jaunas dēkas, nekas nespēja izdzēst no atmiņas latviešu sievietes tēlu. Viņš nedrīkstēja viņai rakstīt, bet šī aizlieguma dēļ viņa likās vēl tuvāka. Kad Krāmers reiz savam priekšniekam apjautājās, vai nebūtu pieļaujams tikai viens sveiciens uz Rīgu, atbilde bija: karavīrs nedrīkst kļūt sentimentāls.

Tas bija toreiz, bet tagad viņš bija atvaļināts gūsteknis, kas dzīvoja no sievastēva žēlastības. Kādēļ viņai vajadzēja šeit braukt? Vai tā nav likteņa sodība, ka viņiem tieši tagad jāsastopas? Viņš taču šodien nevar pamest sievu un sešus bērnus tikai tādēļ, ka dienesta pienākumus veicot, bija spiests uzņemties dažādas dēkas... Nē, tomēr tā nebija dēka. Tas bija vairāk nekā vina skurbums.

Kad pajūgs iegriezās pagalmā, viņš pacēla galvu un raudzījās, — tur aizgāja sieviete ar bērnu un šis bērns bija viņa dēls. Tur aizgāja viņa slavas, viņa mūža labākās dienas. Palikušas tikai drupas. Volfgangs Krāmers bija rūdījies vispretrunīgākās pretrunas, viņš nekad nebija zaudējis galvu, bet patlaban likās, ka pasaule ir nožēlojams miglājs, kur viņš maldās kā nevērtīgs meteors. Viņš nebija nekas vairs. Ideja, par ko cīnījās, tagad bija nozieguma. Slava bija pārvērtusies pelnos, no varas apziņas palicis tikai rūgtums. Viņš bija cilvēks, kuŗam nav vairs rītdienas un kuŗš zaudējis arī vakardienu. Darbu viņš darīja tikai ar piespiešanos. Tik labprāt viņš pamestu visu, pamestu sievu un bērnus, pamestu dzimteni un aizbrauktu Dienvidamerikas stepēs, lai pieļautu meža zirgus vai klejotu pa milzīgiem sveša kontinenta klajumiem, meklējot dvēseles mieru un, varbūt, šo sievieti. Kaut dzīvi kā dēku varētu sākt no gala!

Atgriežoties mājā, Dagnija pagalmā vēlreiz redzēja Volfgangu. Viņš sūknēja no bedres lielajā mucā virsu. Viņa izskatījās tik nožēlojama, salīcis, ka Dagnija pat nevēlējās, lai viņš paskatītos. Pastaigas gājiens bija atspirdzinājis, viņa bija kļuvusi vēsa un nežēlīga. Viņa zināja, ka pret nicināšanu var likt tikai nicināšanu un pret pazemojumiem tikai pazemojumu. Aizvainotais sievietes lepnums bija ar mieru parakstīt Volfgangam Krāmeram nāves spriedumu, ja vien tas būtu viņas spēkos.

Sirdī vairs nežņaudza skumjas. Viss bijis tikai mulsuma sapnis. Varonis arī bez lauriem ir apbrīnošanas cienīgs... Šis cilvēks bez uniformas bija vraks... Viens laikmets viņu bija pacēlis, cits nogāza. Laikmeta kulise...

Pievakarē gastopot pagalmā druknu, platiem gurniem, pelēkā virsvalkā tērptu sārtvaidzi ar bērnu ratiņiem, kur zem iesārtas segas ķepurojās gadu vecs meitēns, Dagnija pagabalu padevīgi sveicināja un vaicāja:

„Jūs, liekas, būsit jaunā saimniece. No šīs dienas esmu pret savu gribu kļuvusi jūsu mājas iemītniece."

Sievietes viena otru nomērīja no galvas līdz kājām, tad vāciete teica:

„Diemžēl, mūsu spēkos nav šodien pašiem izraudzīties mūsu mājai iemītniekus. Ceru, jūs sapratīsit mazliet mūs, likteņa piemeklētos. Jūs jau šodien esat uzvarētāji."

„Kundze, man šķiet pārpratusi. Neesmu poliete, bet latviete!"

Viņa atkusa, lūpās pavīdēja smaids. „Tā, no tās zemes, kur mans vīrs dienēja. Bagāta zeme likās. Viņš man arvien rakstīja par turieni. Skaista zeme, vai nē... Daudz sviesta, olu, Rīga, galvaspilsēta." Dagnijai saskrēja asaras acīs. Viņa mainīja sarunas virzienu.

„Kundze, — piedošanu, ka kļūstu uzmācīga, bet vēlētos savam dēlam mazliet piena, varbūt puslitru dienā. Barakās viņš novājējis."

Vācietes acis kļuva atkal nopietnas, smaids apmācās. „Pienu... Man pašai seši bērni. Mums viss jānodod, bet jums... es ceru, ka mana māte un mans vīrs būs ar mieru."

Viņa cieši uzlūkoja Jāni.

„Varens zēns, tādas pat acis kā mūsu Volfam. Tam tagad astoņi gadi! Cik vecs jūsu dēls?" „Pieci gadi... Vīrs kritis Kurzemē...", Dagnija nedroši teica un piesarka. Viņa labprāt vēlētos, kaut tā būtu bijis. No šī brīža viņa pati sev mēģinās iestāstīt šo versiju. Laudis tai ticēs. Tas izklausās ļoti patiesi.

„Ak, Kurzemē... Jā, tur palika daudz varoņu vīru... Mans arī tikai pēdējā brīdī izkļuva no šīs elles ar lidmašīnu. Labi, kundze, es parunāšu ar māti. Viņa jau vēl pagaidām glabā atslēgas, mēs te tikai nesen, kad vīru atbrīvoja no gūstekņu nometnes... Uz redzēšanos... Es parunāšu jūsu labā."

Dagnija bridi nolūkojās sievietē ar bērna ratiņiem. Viņa par spīti druknumam vēl izskatījās glīta. Vaigos gulēja tiksminošas bedrītes, lūpas bija kaislīgas, uz priekšu pastieptas, kā skūpstu gaidot. Citādi viņa likās lietiška, mazliet sentimentāla, bet par visām lietām taupīga, kā jau piedien sešu bērnu mātei. Sāncense... Nē, tā nebija sāncensība. Dagnija nejutās uzvarēta, te bija kas vairāk. Akla viņa bijusi, pavisam akla, noticēdama Krāmeram, viņa labsirdībai. Dagnija aizgāja istabā un lika dēlu gulēt. Sirds bija smaga, prāts šaubīgs. Viņa nevarēja pateikt, vai vajadzētu atriebties vai piedot. Ne viens ne otrs vairs nevarēja grozīt viņas likteni...

Tajā pašā vakarā, nāc maltītes sēžot pie ģimenes galda, Krāmera kundze ieminētās savai mātei, ka svešā latviete vēloties bērnam pienu.

„Pienu nekādā ziņā, kad vācu bērni mirst badā. Mūsu organizācija piedraudējusi ar represālām zemniekiem, kas ielaidīsies darīšanās ar ārzemniekiem. Jo mazāk mēs par viņiem liksimies zinis, jo drīzāk dabūsim tīru māju," teica Krāmers. Viņš nerunāja aiz naida, bet aiz bailēm, ka sieva nesadraudzējas ar latvieti. Krāmers zināja, ka uzbrucējs izdevīgākā stāvoklī nekā aizstāvētājies. Viņam jāuzbrūk, lai iemantotu izdevīgākas pozicijas.

„Tu esi netaisns," pretojās Urzulas kundze. „Vīrs viņai kritis Kurzemē."

(Turpinājums sekos.)

KULTŪRAS CHRONIKA

Rakstnieks Jonass Miesnieks ar ģimeni ieradies ASV. Neparasti vētraina laika dēļ brauciens ildzis gandrīz divi nedēļas.

Cildinot Marisa Vētras panākumus Halifaksas konservātorijā un vispār mākslas dzīves organizēšanā Kanadā, žurnāls Saturday Night atzīmē, ka viņa darbs atbalsojas visā Kanadā. M. Vētra pašreiz gatavo Hofmaņa stāstu iestudējumu. Pirmizrāde paredzēta jūnijā.

Tālivalda Ķēniņa septeta pirmatskaņojums notiks 19. aprīlī Parīzē. To paredzēts uzņemt skaņu lentā un neraidīt Parīzes radiofonos.

Prof. L. Liberts, par kuŗu izstādi Nujorkā jau ziņojām, paguvis no tās jau pārdot dekorāciju metu operai Boriss Godunovs. Darbu ieguvusi Nujorkas publiskā bibliotēka. Mākslinieks nule sācis arī darboties The City College of New York, kur māca ēļļas gleznīecību un zīmēšanu.

GRĀMATNIECĪBA

Valentīna Bērzkalna harmonizētas 27 tautas dziesmas sieviešu koŗiem izdevusi Anglijas latviešu Dziesmudienu organizācijas komiteja Londonā. Dziesmas ņemtas no V. Bērzkalna agrāk vadītā koŗa Sidrabene repertuāra, kas skandinājis vēl Latviju.

Iznācis ilustrētā žurnāla Tilts Nr. 3 ar bagātīgu lasāmvielu un daudz ilustrācijām.

Apgāds Grāmatu draugs, turpinot Margaritas Mičelas romāna Vējiem līdz izdošanu, laidis klajā šī darba 2. grāmatu.

Ceturtdien, 1950. g. 13. aprīl

Ceļi gadi aiz dzelp

Dzīres

GEFREITERS NEVAR UZVA

„Uzvarai" sekoja dzīres. C
saimnieku pagrabos vīna net
bet krieviem pašiem bija līdz
spirta no tuvējās dedzinātavas
viņu rokās bija krītusi iepriek
dienā. Pie manis atnāca drau
pateica, lai nerādos ciemā.
kanarmiešu vienības politruks
prasīja, kādi ārzemnieki ciem
rodoties? Polis pateicis.

Uz ciemu tomēr vajadzēja
Sarkanarmiešu vienības koma
ris, kāds pulkvežleitnants,
pavēlēja, ka visiem jāsapulcējas
gājām. Uz ciema baznīcas k
nostājies, pulkvežleitnants te
nu. Apsveica mūs, lādēja vi
slavēja sarkanarmiju un
kāpēc Stalins uzvar, bet Hitl
zaudē. Vienkārši tāpēc, ka
ir ģenerālisimo, bet Hitlers t
frei tors. To Hitleram vajad
prast jau pirms kara sākšan
uzvarēt ģenerālisimu viņš n

Tad atveda ciemā palikušo
šus, nostādīja pie baznīcas
un tulks paziņoja viņiem
mu: „Tāpēc, ka jūsu dēli
armijas rindās cīnās pret
jums piespriests nāves sod

Vāciešiem pavēlēja pagri
sejām pret sienu. Pulkve
pats izpildīja spriedumu.
mašīnpistoli. Izšāva gar
Trīs vācieši nokrita tūlīt,
kā par brīnumu, lode neb
Tas paskatījās sāņus uz no
un tad nokrita. Lai gan
vežleitnants bija krietni
vecā vācieša mēģinājums
viņu tomēr neplēmīja.
gāja klāt, izvilka pistoli u
divas lodes vācietim galvā

Gājām atpakaļ uz zāģē
rieši varēja iet, kurp gr
sievietēm, izņemot jau k
cas, vajadzēja palikt pie
miešiem, jo dzīres turpin
nai sievai izdevās tikt pr
bērnu dēļ, kas bija paņem

Draugs gāja ar mums,
viņš jautāja:

„Vai tu redzēji?"

„Protams, redzēju."

„Bet vai tu arī zini, ka
*ļiem nav dēlu? Trim bērnu
nav, bet tam, kas mēģinā
glābt, meita vienkārša st
Stetinē."

„To es nezināju."

„Bet tam lopam to vaja
nāt. Bez tam vēl viena lie
līdz sarkanarmiešu ienāca
beidzās šaudīšanās, viens
vāciešiem uzmeklēja polit
uzrādīja viņam savu vācu
partijas biedra karti. T
viņu nošāva."

Sarkanarmieši atnāca ār
zāģētavu. Pa vienam, pa
vairākkārt. Tad ceturtā
pievakarē ieradās lielāka
sākās dzeršana un kazāka
zāģētavas krievu barakā
un polus aizsauca turp u
dzert līdzi. Sarkanarmieši
atšķaidīto spirtu un uzdzē
ūdeni. Kā pa miglu vēlāk
jos, ka kāds sarkanarmietis
man skatīties viņam acīs,
tu, kas es par cilvēku. „V
zina, kas tev par acīm.
var saprast," viņš teica. K
projām, kāds cits sarka
gribēja aizturēt manu sievu
teica, ka ziņošot vienības
kam, un, kā par brīnumu,
mietis atlaidās.

Pamodos tikai otrā rītā.
sāpēja kājas. Tā, kas vē
gluži vesela pēc negadījum
bija satūkusi. Prasiju sievu
mani noticis, bet viņa mudi
ātri sakravāties, ciemā nees
šanas. Atnāca draugs un bi
mazrunīgs.

No kāda pola vēlāk uzzi
bija noticis. Sarkanarmie
kurš gribēja aizturēt man
bija vēlāk gājis viņu m
mūsu dzīvokli. Polis aizsk
pirmais un pateicis, kas
Mans draugs vēl nebija aizg
jām. Tas paslēpis sievu
kaktā zem drēbēm un
priekšā. Teicis sarkanarm
nezinot, kur meklētā paliku
kanarmietis gribējis uzmod
ni, bet es gulējis kā nosi
viņš paķēris kādu koka p
un vairākas reizes sitis n.a
jām. Bērni klieguši, bet
mietis viņus lamājis. Par
zāģētavu bija atnācis arī k
teinis. Tas nebija piedzē
dzirdis troksni, viņš uzskrē
(mēs dzīvojām otrā stāvā)
sievas „pielūdzējs", kapteiņ
nolidojis pa trepēm ar
priekšu. Esot vispār brīn
tas nav lauzis kaklu.

Devāmies ceļā: viena
un, divas krievu ģimenes,
matains krievu zēns no
mēs. Iešana bija grūta.

Četri gadi aiz dzelzs priekškara (1)

Dzīres mēra laikā

GEFREITERS NEVAR UZVARĒT ĢENERĀLISMU. — DRAUGA NĀVE

„Uzvarai" sekoja dzīres. Ciema saimnieku pagrabos vīna netrūka, bet krieviem pašiem bija līdzi jēlspirts no tuvējās dedzinātavas, kas viņu rokās bija kritusi iepriekšējā dienā. Pie manis atnāca draugs un pateica, lai nerādos ciemā. Sarkanarmiešu vienības politruks esot prasījis, kādi ārzemnieki ciemā atrodoties? Polis pateicis.

Uz ciemu tomēr vajadzēja iet. Sarkanarmiešu vienības komandieris, kāds pulkvežleitnants, izdeva pavēli, ka visiem jāsapulcējas. Aizgājām. Uz ciema baznīcas kāpnēm nostājies, pulkvežleitnants teica runu. Apsveica mūs, lādēja vāciešus, slavēja sarkanarmiju un pateica, kāpēc Staļins uzvar, bet Hitlers pazaudē. Vienkārši tāpēc, ka Staļins ir ģenerālisims, bet Hitlers tikai gefreitors To Hitleram vajadzējis saprast jau pirms kara sākšanas, ka uzvarēt ģenerālisimu viņš nevar.

Tad atveda ciemā palikušos vāciešus, nostādīja pie baznīcas sienas un tulks paziņoja viņiem spriedumu: „Tāpēc, ka jūsu dēļi Hitlera armijas rindās cīnās pret mums, jums piespriests nāves sods."

Vāciešiem pavēlēja pagriezties ar sejām pret sienu. Pulkvežleitnants pats izpildīja spriedumu. Šāva ar mašīnpistoli. Izšāva gaŗu kārtu. Trīs vācieši nokrita tūlīt, bet vienu, kā par brīnumu, lode nebija ķērusi. Tas paskatījās sāņus uz nošautajiem un tad nokrita. Lai gan arī pulkvežleitnants bija krietni sadzēries, vecā vācieša mēģinājums sevi glābt viņu tomēr neplemānija. Viņš piegāja klāt, izvilka pistoli un iešāva divas lodes vācietim galvā.

Gājām atpakaļ uz zāģētavu. Virieši varēja iet, kurp gribēja, bet sievietēm, izņemot jau krietni vecas, vajadzēja palikt pie sarkanarmiešiem, jo dzīres turpinājās. Manai sievai izdevās tikt prom tikai bērnu dēļ, kas bija paņemti līdzi.

Draugs gāja ar mums. Pa ceļam viņš jautāja:

„Vai tu redzēji?"

„Protams, redzēju."

„Bet vai tu arī zini, ka nošautajiem nav dēlu? Trim bērnu vispār nav, bet tam, kas mēģināja sevi glābt, meita vienkārša strādniece Štetinē."

„To es nezināju."

„Bet tam lopam to vajadzēja zināt. Bez tam vēl viena lieta. Tiklīdz sarkanarmieši ienāca ciemā un beidzās šaudīšanās, viens no šiem vāciešiem uzmeklēja politruku un uzrādīja viņam savu vācu komūnistu partijas biedra karti. Tomēr arī viņu nošāva."

Sarkanarmieši atnāca arī uz kokzāģētavu. Pa vienam, pa diviem, vairākkārt. Tad ceturtās dienas pievakarē ieradās lielāka grupa, un sākās dzeršana un kazāka lekšana zāģētavas krievu barakā Arī mūs un poļus aizsauca turp un spieda dzert līdzi. Sarkanarmieši dzēra neatšķaidīto spirtu un uzdzēra virsū ūdeni. Kā pa miglu vēlāk atcerējos, ka kāds sarkanarmietis pavēlēja man skatīties viņam acīs, lai redzētu, kas es par cilvēku „Velns viņu zina, kas tev par acīm. Nekā nevar saprast," viņš teica. Kad gājām projām, kāds cits sarkanarmietis gribēja aizturēt manu sievu. Draugs teica, ka ziņošot vienības politrukam, un, kā par brīnumu, sarkanarmietis atlaidās.

Pamodos tikai otrā rītā. Neganti sāpēja kājas. Tā, kas vēl nebija gluži vesela pēc negadījuma darbā, bija satūkusi Prasiju sievai, kas ar mani noticis, bet viņa mudināja tikai ātri sakravāties, ciemā neesot palikšanas. Atnāca draugs un bija tikpat mazrunīgs.

No kāda poļa vēlāk uzzināju, kas bija noticis. Sarkanarmietis, tas, kurš gribēja aizturēt manu sievu, bija vēlāk gājis viņu meklēt uz mūsu dzīvokli. Polis aizskrējis turp pirmais un pateicis, kas gaidāms. Mans draugs vēl nebija aizgājis projām. Tas paslēpis sievu istabas kaktā zem drēbēm. un aizsēdies priekšā. Teicis sarkanarmietim, ka nezinot, kur meklētā palikusi. Sarkanarmietis gribējis uzmodināt mani, bet es gulējis kā nosists. Tad viņš paķēris kādu koka priekšmetu un vairākas reizes sitis man pa kājām. Bērni kliegušī, bet sarkanarmietis viņus lamājis. Par laimi uz zāģētavu bija atnācis arī kāds kapteinis. Tas nebija piedzēries. Izdzirdis troksni, viņš uzskrējis augšā (mēs dzīvojām otrā stāvā) Manas sievas „pielūdzējs", kapteiņa grūsts, nolidojis pa trepēm ar galvu pa priekšu. Esot vispār brinums, ka tas nav lauzis kaklu.

Devāmies ceļā: viena lietuviešu un divas krievu ģimenes, kāds gaišmatains krievu zēns no ciema un mēs. Iešana bija grūta. Es gāju kā kroplis; bet vajadzēja iet, jo palikt bija bīstami.

Tomēr netikām tālu. Mums pretim brauca kāds smagais auto. Apstājās. Izlēca divi sarkanarmieši un pavēlēja palikt uz vietas. Prasīja, kas mēs tādi un no kurienes? Kāda krieviete stāstīja.

„Vāciešiem palīdzējāt! Nošaut vajag jūs visus!" iesaucās sarkanarmietis.

Mans draugs piegāja viņam tuvāk. Teica, ka neesam labprātīgi braukuši uz Vāciju strādāt, bet izvesti ar varu.

„Kas tu tāds esi par gudrinieku? No kurienes?"

„No Latvijas," draugs pateica.

„Nošaut vajag tevi!"

Sarkanarmietis izvilka no kabatas mazu karodziņu. Neatceros vairs tā krāsas. Pasīja draugam, kādas valsts tas esot.

„Nezinu," atbildēja draugs.

Iejaucās otrs sarkanarmietis. Vai tāpēc cilvēks jānošaujot, ja tas nepazīstot kādu karogu? — Ja šis sarkanarmietis nebūtu iejaucies, varbūt mans draugs būtu palicis dzīvs. Bet pirmais necieta pretrunas. „Es labāk zinu, kas darāms," viņš teica. Ļauni smīnēdams, tas skatījās manam draugam acīs. Skatu nenolaižot, lēnām izvilka pistoli. Tad viņa roka ar ieroci ātri pasitās uz augšu. Atskanēja šāviens. un draugs nolrita uz muguras. Pa muti viņam plūda asinis. Bija 1945. gada 12. februāris. Kāda jauna, sirsnīga latviešu dzīvei bija pielikts punkts.

Nākamajā turpinājumā lasiet:

PRETĪ NEZINĀMAI NĀKOTNEI

Bostonas amerikāņi mācās paukošanu

SPORTA VĒSTULE NO ASV

Kad pag. g. jūlijā iebraucu Bostonā, tajā pašā vakarā Bostonas YMCĀ atradu 2 studentus, kas autodidaktiskā ceļā mēģināja ielauzīties grūtajā paukošanas mākā. Pēc 6 mēnešiem šie abi studenti, mani pirmie skolnieki, debitēja pret Bostonas eksmeistaru Thayer Academie, un — mēs uzvarējām kopvērtējumā ar 14—13!

Faktiski pusgada pietiek, lai apgūtu vienu no paukošanas veidiem, bet ne visus trīs: floreti, špagu un zobenu. Amerikāniskā nepacietība mani piespieda „kapitulēt" un riskēt, lai 25 stundās „trieciencempā" abus jauniešus sagatavotu pirmai visu ieroču cīņai (kas šeit ir populārākā) par mūsu prestižu.

Thayer Academie skolotājs bija ASV olimpiskās vienības „dūzis" Dr. Leviss, un viņa izlase gatavojusies gadiem. Bostonas YMCAs paukotāji nekad nebija devušies eksternas cīņās, un situācija bija līdzīga manējam 1946. gada pasākumiem Vācijā. Protams, ka, izšķirot so „būt vai nebūt", man bija jāiet talkā arī pašam, redzot, ka floretes cīņās mani jaunieši zaudē 3—6. Tā ar špagu rokā notika mana pirmā uzstāšanās šinī krastā. Dr. Levisa studenti zaudēja 3—6. Zobens cīņās bija jāizšķiras gala rezultātam. Jāpiebilst, ka amerikāņi vispār nav labi zobena paukošanas izpratēji; arī no saviem mācekļiem vēl daudz ko vēlētos. Cīņas bija vienkāršas, bet sīvas. Galvenais tiesnesis bija pats Leviss. Un tomēr — ikviens no maniem zēniem pievienoja pa uzvarai manējām, un mēs triumfējām ar 5—4; gala rezultātā Thayer Academie zaudēja. Dr. Leviss bija nepatīkami pārsteigts un komentēja notikušo ar repliku: „... bet pirms nedēļas mēs taču pārspējām Harvardas universitātes izlasi."

Ledus ir lauzts! Es gaidu ierodamies Bostonā vai tās tuvumā pāris latviešu paukotājus, lai varētu parādīt neticīgajiem amerikāņiem šo to vairāk.

Darba man netrūkst nevienu vakaru: bez Bostonas YMCAs līdzīgu pasākumu veicu Kembridžas YMCĀ, bez tam man arī ir pašam paukošanas zāle, kur piektdienas vakaros gaidu latviešu jauniešus, bet, tādus nesagaidot, strādāju ar privātgrupu — 6 amerikāņu ārstiem un viņu kundzēm.

Šajā sezonā esmu mēģinājis Bostonu iepazīstināt ar pareizo paukošanu 4 demonstrējumos, ko kuŗiem viens bija labvēlīgi liktenīgs manam materiālajam stāvoklim. 400 skatītāju vidū bija arī Italu bij. profesionāļu meistars Safati, kas, pēc demonstrējuma temperamentīgi solīja gādāt man labāku maizes darbu, jo, lūk, es amerikāņiem dodot vairāk nekā viņi man. Un tie nebija tukši vārdi — es tagad strādāju itin vieglu ellotāja darbu metallurģijas uzņēmumā netālu no manas mājas vietas un pelnu divreiz vairāk nekā pirmajā pusgadā smagajos darbos.

Roksberijā, ASV, martā.

Z. Kaktiņš

LATVIEŠU SPORTS EIROPĀ UN CITOS KONTINENTOS

Kārlis Paegle, Latvijas bij. valstsvienības dalībnieks galda tenisā un ledushokejā, tagad spēlē Halstahamaras galda tenisa klubā. Tas nodibinājās tikai pirms gada, bet jau šogad uzvarēja 3. līgā, iegūstot tiesības nākamgad startēt 2. līgā. Paegle visās spēlēs bija krietns sava kluba balsts.

Latvietis V. Zilberts izcīnījis Anglijas pilsētas Koventrijas meistarnosaukumu galda tenisā. Koventrijā ir 250.000 iedzīvotāju, tādēļ Zilberta uzvara uzskatāma par krietnu panākumu.

Oldenburgas-Omštedes volejbolisti un basketbolisti sacentās ar viesiem no Delmenhorstas. Volejbolā 15—4; 6—15; 15—12 uzvarēja mājinieki: Zāns Bičevskis, Kleinhois, Gūtmanis, Osis un Auniņš. Arī basketbolā Delmenhorstas latviešu vienība, gan nebūdama labākajā sastāvā, bija spiesta atzīt Omštedes jauno puišu pārākumu, kas uzvarēja 54—29.

Pasaules sporta laukumos

Spānija pieveica Portugāli futbolā 5—1 pirmajā kvalifikācijas cīņā piedalīšanās dēļ pasaules meistarsacīkstēs. Ir paslīdz drošs, ka šo Spānijas handikapu Portugale otrā sacensībā vairs nevarēs „iedzīt".

Pasaules brīnumatlētes holandietes Fanijas Blankeres-Kēnas pasaules rekordu 100 jardu skrējienā 10,8 sek. pārspējusi 18 g. v. austrāliešu sprintere un sestā kontinenta lielā ceriba 1956. g. olimpiskajām spēlēm Medzorija Džeksone, saukta „Zilā svītra".

Pasaules boksa meistars mušas svarā Īrs Monegens, kas reizē ir arī Anglijas, Britu impērijas un Eiropas meistars, paziņojis, ka nākotnē vairs neboksēsies, līdz ar to pasaules meistartituls kļūst vakants

Italietis Konsolini ar 55.53 m metienu pārspēja pats savu Eiropas rekordu diskā par 10 cm, bet tā kā sasniegumu reālizēja neoficiālās sacīkstēs, to par rekordu nevarēs atzīt.

Itālijas valstsvienības futbolisti, kas lidmašīnā dosies uz pasaules meistarsacīkstēm Riodežaneiro, pieprasījuši, lai pirms lidojuma viņus katru apdrošina par 100 milj. liru (DM 672.000,—). Savu prasību futbolisti pamato ar pag. gadā notikušo lidmašīnas katastrofu, kurā nositās visa FC Turin vienība. Itālijas futbola savienība ir ar mieru pieprasītās apdrošināšanas polises izsniegt.

Pāvests Pijs XII piegemis privātā audiencē populāro itāliešu riteņbraucēju Dzino Bartali un viņa ģimeni un apsveicis Bartali par uzvaru tālbraucienā Milāna-Sanremo.

Par pasaules rekordiem Starptautiskā vieglatlētikas savienība atzinusi krieva Vanina sasniegumu 30 km skrējienā 1:39:14,6 st. un krievietes Činevas labāko varējumu lodes grūšanā sievietēm 14,86 m. Līdzšinējie rekordi piederēja somam Hitanenam un krievietei Ševtsovai (1:40:46,4 st. resp. 14.59 m).

Jauni pasaules rekordi peldēšanā pēdējās nedēļās sasniegti vairākās distancēs: 400 m kraulā japānis Furuhaši 4:32.6 min., austrāliētis Maršals 200 m kraulā 2:04.6, 400 jardu kraulā 4:29.5, holandiete Vilema 200 m uz muguras 2:35,3 min.

Somijas jaunais ministru prezidents Urho Kekonens vēl tagad ir kāda reta, bet oficiāli nereģistrēta pasaules rekorda īpašnieks — trissoļlēkšanā no vietas ar 9.02 m. 1924. g. Kekonens uzvarēja savu meistarsacīkstēs augstlēkšanā, sasniedzot 1,85 m. Gadiem ilgi tagadējais valstsvīrs bija Somijas vieglatlētikas savienības un olimpiskās komitejas priekšsēdis.

Pēdējās sacensības YMCAs centrā Neiŗatē

Sakarā ar darbības izbeigšanu YMCAs mācību centrā Neiātatē pie Hanoveras, tur notika pēdējās atvadspēles ar vācu sportistu piedalīšanos. Basketbolā savas spējas demonstrēja Lejassaksijas meistars TK Göttingen, kas 16. aprīlī Hamburgā cīnīsies par britu joslas meistartitulu pret Hamburgas un Diseldorfas basketbolistiem, un, iespējams, ka Vācijas meistarības finālā būs mūsu Viesturs pretinieks.

Salīdzinot ar pēdējo turniru Getingenā, kurā uzvarēja Libekas latvieši, Getingenas vācu basketbolisti vēl vairāk progresējuši un nodemonstrēja tiešām krietnu spēli. Internacionāla Gēnga vadībā, kas savā laikā Rīgā spēlējis arī pret Latviju, getingenieši iet pareizo ceļu: izmanto katru izdevību sacensties ar baltiešiem, lai no viņiem piesavinātos lielāku prasmi spēlē, kas Getingenā klūst aizvien populāraka.

Pirmajā spēlē getingenieši viegli pārspēja vietējo vācu vienību, bet otra sacensība pret Neištates centra izlasi, kas bija pastiprināta ar 2 kursantiem, izvērtās īsti spraiga. Pēc 16—17 zaudētā 1. puslaikā, getingenieši spēles otrajā posmā prata izcīnīt 39—35 uzvaru. Ievērojot to, ka YMCAs sastāvs ar latviešiem Pētersonu, Multiņu, Grīnbergu un igauņiem Treieru, Soru un Kāsiku, atzīstams par spēcīgu, vāciešu uzvara vērtējama kā liels panākums.

Volejbolā spēcīgā mācību centra vienība (latvieši Pētersons, Multiņš, Grīnbergs, igauņi Treiers, Dauguls un polis Birmanskis), kas spējusi pieveikt pat latviešu meistarsešnieku Vācijā — Libekas latviešu YMCU, sacentās ar kursantiem: Langenfelds, Millers, Skidra, Vinčels un igauņi Käsiks un Sora. Arī šī spēle beidzās ar pārsteigumu: pēc spraigas cīņas uzvaru guva saliedētākā kursantu vienība. Galda tenisā TK Göttingen pārspēja mācību centra pārstāvjus ar 7—2.

Sarīkojums bija priekšzīmīgi noorganizēts, un rīkotāji neskopojās ar grāmatu, sporta piederumu un ziedu veltēm. Pati pēdējā sporta sacensība Neištates centrā notika tomēr divi dienas vēlāk, kad latvieši volejbolā pieveica igauņus.

Zg

Beidzot skaidriba arī Londonā

PAR BOKSU BASKETBOLA LAUKUMĀ DISKVALIFICĒTS DVF KAPTEINIS RUKUTS

Londonas līgas spēlē beidzot sastapās LLSK un Londonas DVF basketbolisti, lai ne vien uzlabotu bīstamo punktu stāvokli līgas tabulā, bet arī noskaidrotu pašreiz spēcīgāko latviešu piecnieku Dienvidanglijā. Apzinoties sacensības svarīgumu, abas vienības uzstājās savos labākajos virknējumos, un līdz pēdējai minūtei cīnījās slīvi un drāmatiski. Laimīgu 53—51 uzvarū ŗezeiz izcīnīja LLSK puiši (Priedītis, ieguva 16 punktus, Rušenieks — 11, Uztups — 11, Riekstiņš — 9, Zakēvics — 4, Kadiķis — 1, Bergvalds un Graudiņš), taču spēles gaita neļāva zilēt uzvarētāju līdz pat beigu svilpei, jo pārmaiņus daļu punktu vadībā atradās kā viena, tā otra vienība. DVF Londonas sastāvā bija Mednis — 19 p., Skujiņš — 17, Antēns — 8, Rukuts 4, Jēkabsons — 2 un Treigūts.

Tāpat kā visas „lielās" cīņas, arī šoreiz spēle kvalitātivi bija vājāka par abu vienību citreiz demonstrētām. DVF rindās krietnākais vīrs bija Mednis, kura „pustālie" bija nopietnākais draudz LLSK visumā drošajai jaslas aizsardzībai. Skujiņš nepratа tikt galā ar londoniešu šoreiz stabilāko vīru Riekstiņu, kas sākumā sekmīgi cīnījās uzbrukumā, bet vēlāk, būdams aizsargs, veiksmīgi dirigēja LLSK spēles veidu.

Tiesnešu A. Mauriņa un R. Bultes vērīgā acs ātri likvidēja visus asumus, kādi it sevišķi parādījās 1. puslaikā. Tajā bija jāpiered z arī nepatīkams starpgadījums, ka pēc atvairīta uzbrukuma LLSK grozam, DVF kapteiņa Rukuta labais „āķis" izsita no ierindas londoniešu aizsargu. Gluži dabīgi, ka tas nepalika bez sekām — LSPL diskvalificēja Rukutu uz 3 mēnešiem. Zēļ, ka šāda veida pirmo pērkāpumu Anglijas latviešu sporta dzīvē izdarīja viens no mūsu vecākajiem sportistiem, kam, īpaši kā vienības kapteinim, vajadzētu būt tiešī par paraugu sporta jaunatnei.

Londonā, aprīlī.

U. Pr.

Mātes pēdās

Sporta vēstule Latvijai no Jaunzēlandes

Jaunzēlandes vieglatlētu cietoksnis Drīnedina pieveica Inverkargilas vienību 93—64, pie kam zaudētāji sastāvā startēju arī es un uzvarēju augstlēkšanā (1,61 m), atstājot aiz sevis Lielbritānijas imperijas sporta spēļu 1. v. ieguvēju tāllēkšanā J. Viljamu. Tālākajās sacensībās gan atkal viņa 3 reizes pārspēja mani, jo augstlēkšanā pie bedrītes mala savainoju kāju, pēc kam klibodama startēju vēl lodē (10,50 m), šķēpā (33,67 m) un pat diskā. Tās bija šīs sezonas pēdējās sacensības un zēļ, ka arī šoreiz lietus un loti smagais laukums neļāva sasniegt labākus rezultātus. Kad Eiropā vieglatlēti tikai tagad iziet laukumos, mēs te jau godamies „riemas gulā".

Esmu beigusi savu 14. vieglatlētikas sezonu. Startēju 20 reizes, izcīnot 13 pirmās, 6 otrās un 1 trešo vietu. Vai varu būt apmierināta? Jā un nē. Visi sasniegumi reālizēti laikā, kad startēju bez sagatavošanās treniņiem un pavisam svešos apstākļos, pie kam, jaunos zābakos sākot, arī ziemeļu lietu kārtošana no katru reizi bija vieglā. Pilnīgi „oficiāli Latvijas rekordi" ir tās, ka laikam būšu pirmā mūsu sporta vēsturē, kas startējusi tik tālu dienvidos — ap 46. platuma grada (46 gr. 28').

Manās pēdās jau staigā arī dēls Aleksandrs. Viņš nupat ieguva 2. v. Inverkargilas pilsētas meistarsacīkstēs 80 jardu skrējienā zēniem, kas dzimuši 1943. g., un bija otrais arī visa Southlendas apgabala meistarsacīkstēs, abas reizes sasniedzot 7,2 sek. Šīs sarīkojums izrādījās priekšzīmīgi organizēts. Lai gan bija 800 dalībnieku, sacīkstes beidzās 6 stundās.

Inverkargilā, martā.

Z. Ringenberga.

Hermanis Ginters

dzim. 1896. g. 27. novembrī, miris 1950. g. 16. martā. Apbedīts Bad Kanštates kapos (in Steinhaldenfeld).

Dziļas sērās sieva, meita, znots, mazbērni, brālis un māsa Vācijā; bērni, mazbērni, brālis, vedekla un znots Austrālijā, māsas un brālis ASV, brāli dzimtenē un deļs nezināmā tālumā.

Svešas zemes smilti nest bij tik grūti mājām,
Tamdēļ steidzos, steidzos es driz uz Tevi mājām.

LATVIJAS KARTE

Mērogā 1:450.000, form 85×115 cm. Satur ap 5000 vietu nosaukumu Iespiesta 5 krāsās uz laba papīra, ielocīta vākos.
Kartes cena: Vācijā DM 8.—, Anglijā Sd 12—, Austrālijā Sd 16—, ASV $ 1.50, Kanadā un Dienvidamerikā $ 1.75, Zviedrijā Kr. 7.50, Beļģijā Fr. 75.—

E. Tomāsa **LATVIJA** — GRĀMATA PAR DZIMTENI

sniedz ziņas par Latvijas ģeografisko stāvokli zemi dabu un tautu. Blakus tīri ģeografiskām ziņām tajā atrodami mūsu dzimtenes apraksti no literatūras, tautas teikām un patriotiskās dziesmas. Grāmata ir vērtīgs papildinājums LATVIJAS KARTEI Ko jūs izlasīsit grāmatā par dzimteni, to jūs redzami varat atrast kartē. Grāmata bagāti ilustrēta ar 28 attēliem tekstā un 8 attēliem atsevišķi uz krita papīra. Bez tam tekstā 11 kartogrammas un diagrammas.

Grāmatas cena: Vācijā DM 4.—, Zviedrijā Kr. 4.50, Anglijā Sd 8/—, Austrālijā Sd. 10/—, ASV Kanadā un Dienvidamerikā $ 1.20, Beļģijā Fr. 50.—

PASAULES ATLANTS

32 karšu lapas satur apmēram 11 000 vietu nosaukumu Atsevišķas ASV un Kanadas, Brazilijas Argentīnas, Čīles, Austrālijas kartes; 5 krāsu iespiedums uz laba papīra

Atlanta cena: Vācijā DM 3.—, Zviedrijā Kr. 2.50, Anglijā Sd. 3/6, Austrālijā Sd. 5/—, ASV $ 0.75 Kanadā un Dienvidamerikā $ 0.90, Beļģijā Fr. 25.—

Visus izdevumus var pasūtināt tieši izdevējam vai pārstāvjiem:

Vācijā: Apgāds Lidums, Geesthacht, Sachsenberg III.
Anglijā: D V F grāmatnīca, 44, Hans Place, London SW 1.; Mrs. M. Ozols, Latvian Hostel, Lichfield, Halifax
ASV: Helmars Rudzītis 6013 Bergen Place, Brooklyn 20 N Y.
Austrālijā: J. Strautiņš 12 Seventh Avenue, Alberton S. A.; A. Medenis, Migrants Centre Bathurst, N. S W.
Kanadā: Valters Ziedinš 229 Liscar Str Toronto 3, Ont
Brazilijā: Z. Leimanis Atlantica 156 apt 101, Rio de Janeiro.
Zviedrijā: Daugavas apgāds Garvargatan 11 Stockholm K; L P K grāmatnīca, Box 701, Stockholm 1.

P. MANTNIEKA KARTOGRAFIJAS INSTITŪTS un APGĀDS
44, rue van Eyck, Bruxelles I. Ch. post 751. 25.
(149)

PIEDĀVĀJAM sādus izdevumus

	DM
Br. Kaudzītes Mērnieku laiki, ilustr., iesiet. . .	14.—
A. Saulietis Darbu izlase, broš.	3.80
A. Austriņš Puišķāns, Jaunatnes tēlojumi, broš.	4.—
K. Skalbe Stāsti un tēlojumi, broš.	1.50
I. Grebzde Purva zāle, stāsti, broš.	2.40
K. Lesiņš Lietas, kas kārtojas pašas, stāsti, broš.	5.50
iesiet.	6.50
I. Leimane Mātes cilts, romāns, broš.	8.50
P. Upe Tumšā robeža, robežsargu pieda. I. d. broš.	1.80
II. d. broš.	1.—
III. d. broš.	1.80
V. Uibopū Neviens mūs nedzird, rom., broš.	7.50

LCK apgāds LATVIJA

TO JAUNKUNDZI,

kas š. g. 23. III bija pie Miss Guenthneres Eslingenas skolā, Breite ielā, un izpalīdzēja kungam, lūdzu paziņot savu adresi šīs avīzes kantorim ar „Secretary 299". (299)

Ja kādam būtu ziņas

par mūsu vienības darba vīru Ilgoni Katlapu, dz. 1927. g. 21. 6., izbraucis atvaļinājumā 5. g. 8. februārī un pazudis bez vēsts, lūdzam paziņot

8850. Labor Service Company komandierim, (16) Grossauheim. (312)

ED. PAEGLES

Latvju rakstu ābecīte

(DM 5.—) un KRĀJA (DM 1.— pastmarkās) satur vairāk nekā 300 oriģinālizmējumu pēc etnograf. materiāliem, kas der izšuvumiem, audumiem, ādas, koka, metalla uc. rokdarbiem. No atsauksmēm: „Ābecīte brīnišķīgi padevusies. Tā būtu jāiegādājas ikvienam aizsūras braucējam." — „A charming little book." — Izsūtu uz visām valstīm.

(17a) Karlsruhe, Forstner-Kaserne. (304)

Zviedrijas abonentu ieverībai

LATVIJAS galvenā pārstāvība Zviedrijā, sākot ar 1950. g. aprīli, nodota

LATVJU VĀRDAM

LATVIJA pasūtināma un abon. maksa izdarāma LATVJU VĀRDA pilnvarotajam

māc. O. Sakārnim,

Svenska Kyrkans Diakonistyrelse, Stockholm 7, Diakonistyrelsen, Sverige.

LCK apgāds LATVIJA

Izgriezt! Uzglabāt!

Pieprasiet

Andr. Ozoliņa

grāmatnīcā

(24b) Eutin/Holst., DP Camp,

Zviedrijas izdevumus:

	DM
Freija, Zviedr.-latv. vārdnīca . .	12.—
Turkinas, Latv.-angļiska vārdnīca	6.90
Poginas, A Course of English . .	6.—
Jaunsudrabiņa, Jaunsaimn. un veins	11.—
Jaunsudrabiņa, Piemini Latviju! .	1.—
Steinbeka, Mēness norietējis . . .	5.—
Hiltona, Ardievu, Mr. Čips	2.50
Voltēra, Kandids	4.50
Strindberga, Hēmsaimnieki . . .	6.—
Hemingveja, Ardievas ieročiem . .	7.25
Eksiperi, Nakts lidojums	3.50
Bernadotes, Beigas (Vācijas sabr.)	6.—
Ziverta, Tīreļpurvs un Rakte . .	2.50
Bendrupes, Smiekl. un viņa sirds .	5.—
Čaka, Mūžības skartie, abas daļ. sagat.	
Mauriņas, Tīlīti, esejas, brod. . . .	6.50
Damberga, Zaļais rakstniec. koks, brod.	4.—
Damberga, Visv. Tūla jaunība, rom.	6.—
Raudives, Šiliv. Pērkona mem., 2., 3. ā	6.50
Stukena, Baltie dievi, br. I., III. ā	6.50
II.	7.—
Söderberga, Dr. Glāss, rom., br.	2.50
Uz dziesmu spārniem (375 latv. dz.)	4.25
Vergilija, Georgikas un Bukolikas	3.50
Dievkociņa, Seno Tīkanu ieroči, sagat.	

Atkalpārd. 10% atlaide + porto.
(311)

Džons Fosters Dalless — Ačesona pirmais palīgs

Vašingtona (D). — Jau ilgi paredzētā ASV ārpolitikas saskaņošana ar abu lielo partiju — demokratu un republikāņu prasībām šī pirms Lieldienām kļuva fakts. Prezidents Trūmens uz senātora Vandenberga un ārlietu ministra Ačesona atkārtotiem pieprasījumiem pagājušo trešdien paziņoja, ka pievienojas republikāņu ārpolitiskā speciālista Džona Fostera Dalesa iecelšanai par tuvāko palīgu ārlietu ministram Ačesonam.

Šī iecelšana nenozīmē nekādas radikālas pārmaiņas ASV politikā, bet katrā ziņā nodrošina ar pēdējā laika dažādajiem apvainojumiem satricināto ārlietu ministra Ačesona personīgo stāvokli un ASV politisko prestižu. Kā zināms, republikāņi asi protestēja pret Ačesona un Trūmena „vājo politiku Āzijā", apvainodami Ačesonu sadarbībā ar komūnistiem un izraisīdami veselu virkni skandālu senātā un amerikāņu presē. Sevišķi smagi bija senātora Makkartija apgalvojumi, ka Ačesona tuvākie līdzstrādnieki un it īpaši padomnieks Ovens Latimors simpatizē komūnistiem vai ir pat to aģenti.

Cik svarīga ir Dalesa iecelšana, liecina apstāklis, ka vēl pirms sešiem mēnešiem, kad viņš kandidēja Ņujorkas štatā senāta papildu vēlēšanās, starp viņu un prezidentu Trūmenu radās nesaskaņas, un ASV prezidents savam draugu pulkam bija izteicies, ka viņš „ne mūžam nepiedos Dalesa rīcību" un kavēs viņa izvirzīšanos katrā redzamā postenī.

Pirmais Dalesa uzdevums ārlietu ministrijā jau noskaidrojies. Viņš personīgi izstrādās ASV miera līguma plānu ar Japānu. Daless pavadīs Ačesonu 8. maijā Londonas konferencē. Viņam ies līdz slava ka nesamierināmam komūnisma pretiniekam, kas prasa aktīvu rīcību pret Kremļa imperiālismu.

Triestas jautājums kļūst atkal akūts

Tito netic karam un paredz, ka aukstais karš izbeigsies nākamajos divi gados

Triesta (A). — Labu laiku aizmirstais Triestas jautājums — strīdus ābols Itālijas un Jugoslavijas starpā, kopš Lieldienu sestdienas atkal ir dienas kārtībā. Amerikāņu samierināšanas politikas rezultātā pēdējos mēnešos starp maršala Tito valdību un Itālijas ārlietu ministru grāfu Sforcu notika nopietni mēģinājumi, cik iespējams izlīdzināt un normalizēt abu valstu attiecības un panākt pēc iespējas pilnīgāku saimniecisku sadarbību. Lieldienu priekšvakarā grāfs Sforca Milānā teica runu, kurā prasīja, lai maršals Tito, ja vēlas draudzību ar Itāliju, nokārto Triestas jautājumu par labu Itālijai. Sforca atgādināja, ka Jugoslavijas prasību pēc Triestas pirms 5 gadiem izdevās realizēt tikai tāpēc, ka toreiz maršalu Tito atbalstīja Maskava. Tikai tādēļ radīta Triestas brīvvalsts, jo rietumu sabiedrotiem nekad neesot bijis šaubu, ka šī svarīgā Adrijas osta ar saviem 400.000 itāļu iedzīvotājiem ir Itālijas sastāvdaļa. Tādēļ Tito esot jāsaprot, ka pašreizējā politiskā situācijā bez Staļina tiešā atbalsta viņš savas prasības pēc Triestas līdzšinējā formā turpināt nevar. Sforca formulēja divus punktus, kas jāievēro Jugoslavijai sarunās par Triestu, uzsverot, ka 1948. gadā ASV, Francijas un Anglijas formulētais Triestas stāvoklis, proti, ka tā ir Itālijas pilsēta, nemaiņ par izejas punktu visām tālākām sarunām Romas un Belgrades starpā.

Uz grāfa Sforcas runu nekavējoties reaģēja arī maršals Tito, sniegdams interviju Londonas neatkarīgā laikraksta Times korespondentam. Plašajā divu stundu intervijā Tito apskatīja pašreizējo starptautisko stāvokli un teica: „Es nedomāju, ka pašreiz pasaulei draud tiešas kara briesmas, jo abās pusēs ir ciešā gribā no kara izvairīties. Aukstais karš starp rietumiem un austrumiem arī nevar turpināties vairāk nekā vienu vai divus gadus." Tālāk Tito norādīja, ka Sforcas runa esot pierādījums, ka Itālija nespēj objektīvi novērtēt stāvokli, kādā tā pati atrodas.

Amerikāņu lidmasīna...

„ASV LIDMAŠĪNAS NOVĒRO PADOMJU MANEVRUS BALTIJAS JŪRĀ", apgalvo TASS'a korespondents

(Turpinājums no 1. lpp.)

domju iznīcinātāji, kas spieduši ar signāliem svešo lidaparātu nolaisties. Tas nav signāliem klausījis, bet atklājis uguni. Pēc savstarpējās apšaudīšanās amerikāņu bumbvedējs pagriezies jūras virzienā un pazudis.

Amerikāņu gaisa spēku vadība paskaidro, ka tai nekas nav zināms ne par krievu notā minēto gaisa telpas pārkāpumu, ne apšaudīšanos. Sestdien gan bez vēsts pazudis kāds amerikāņu kaujas hidroplāns, kas bijis ceļā no Visbādenes uz Kopenhāgenu, kas līdzinoties B-29. 25 amerikāņu, kā arī vairākas dāņu un zviedru lidmašīnas vēl joprojām bez panākumiem meklē pazudušo lidmašīnu.

Vašingtonas politiskās aprindas šai sakarībā vērš uzmanību uz Latvijas tiesisko statusu un norāda, ka kopš Latvijas iekļaušanas briža Pad. savienībā 1940. gadā, ASV nekad šo zemi nav uzskatījušas par padomju apgabalu.

TASS'a korespondents Stokholmā trešdienas rītā smiedz telegrammu, kurā apgalvo, ka Dānijā patlaban atrodoties lielāks skaits ASV lidmašīnu nekā vajadzīgs. Arī Zviedrijā amerikāņu lidmašīnām esot atļauts lidot virs gaisa satiksmei noliegtiem apgabaliem. Amerikāņu lidmašīnas bez tam izmantojot Zviedrijas un Dānijas neitrālitāti, lai novērotu padomju manevrus un kuģu kustību Baltijas jūrā.

Kāds augstāks amerikāņu gaisa spēka virsnieks Visbādenē paskaidro, ka esot pilnīgi aplamas zināmu aģentu izplatītās ziņas, it kā pazudušai lidmašīnai būtu bijušas speciālas ierīces un aparāti padomju manevru fotografēšanai Baltijas piekrastē.

Dāņu laikraksti savukārt amerikāņu pazudušās lidmašīnas meklēšanu iztulko citādā gaismā. Konservatīvais National Tidende atgādina šajā sakarībā plašu pazudušās lidmašīnas meklēšanas akciju otrā pasaules kara sākumā virs Japānas ūdeņiem. Komūnistiski noskaņotais Land og Folk ar virsrakstu Histeriska amerikāņu bumbvedēja meklēšana raksta: „Šķietama amerikāņu lidmašīnas pazušana ir labs aizbildinājums ASV gaisa spēku ievadītai histeriskai meklēšanas akcijai."

Ne krievu meli, ne viltība nepalīdz atgūt bēgli

22 G. VECAIS ĮGAUŅU JŪRNIEKS VARĒS PALIKT ZVIEDRIJĀ — SVILPO KALEVA CIETOKSNI, LAI SAZINĀTOS AR TAUTIEŠIEM KRASTMALĀ

Vesterosa (ag). — 22. g. v. matrozis igaunis Ens Kustins, par kura aizbēgšanu no padomju ogļu kuģa Tosno Vesterosas ostā Zviedrijā, ziņojām jau Latvijas pagājušajā numurā, 3. aprīlī pieteicies Vesterosas policijā. Zviedrijas ārzemnieku komisija neoficiāli paskaidrojusi, ka Kustins varēs palikt Zviedrijā kā politisks bēglis. Jautājumu galīgi izšķirs šajās dienās. Padomju kuģis pēc kapteiņa Daškeva atkārtota protesta, bēgli nesagaidīdis, 1. aprīlī atstājis Vesterosu, dodamies atcelā.

Mūsu korespondents un zviedru laikraksti par igauņa bēgšanu sīkāk ziņo: Kuģis, gaidīdams uz bēgli, bija paredzējis aizbraukt no Vesterosas ostas 1. aprīlī, bet tad pēkšņi devās ceļā jau 31. marta pēcpusdienā. Pilnīgi negaidot, Tosno tomēr 1 aprīļa rītā atgriezās Vesterosā, jo izrādījās, ka tas bija izdarījis tikai mazu „ekskursiju" pa Melara ezeru. Kad ziņa par kuģa atgriešanos izplatījās pilsētā, zviedri to uzņēma par 1. aprīļa joku. Kapteinis, acīm redzot, cerējis, ka Kustins atkal parādīsies krastmalā, tiklīdz kuģis būs projām.

Pēc atgriešanās kapteinis iesniedzis jaunu notu zviedru policijai, protestējot, ka tā nav bijusi pietiekami enerģiska, lai igauni sagūstītu un izteicis izbrīnu, ka zviedru policija pieļauj tik ievērojamam noziedzniekam (Kustins apvainots, ka nozadzis kādam apkalpes loceklim pulksteni un uzvalku) atrasties brīvībā. Protesta notā kapteinis pieprasījis, lai zviedru policija pārmeklē visus Vesterozas ārzemnieku dzīvokļus. Policija paskaidrojusi, ka darīts viss, kā šādos gadījumos parasts, un ka pēc Zviedrijas likumiem māju pārmeklēšanu nevar izdarīt tik vienkārši, kā tas varbūt ir Krievijā. Kuģa kapteini visās gaitās pavadījis 19 g. v. politruks, bez kura uz kuģa bijuši vēl ap 10 čekistu. Neguvis nekādus panākumus, kapteinis devis rīkojumu 1. aprīļa pusdienas laikā atstāt ostu.

Izbēgušais Kustins pirmdien, 3. aprīlī, ieradies Vesterozas policijā, paskaidrodams, ka kopš aizbēgšanas — 31. aprīļa nakti — [illegible] pie kāda tautieša, kur atpūties un mācījies zviedriski. Simpatiskais igaunis bez bailēm ļāvis sevi fotografēt un labā vācu valodā pastāstījis par savu bēgšanu:

„Tā kā krieviem liels jūrnieku trūkums, darbā pieņem arī igaunus, ja viņiem nevainojama politiskā pagātne un piederīgie atrodas dzimtenē. Uz Tosno bijām pavisam 6 igauņi: 4 kurinātāji, 1 radiotelegrafists un es — matrozis. Tā kā sarunāties ar krastmalā stāvošajiem uz stingrāko aizliegts, tad nolēmu ņemt palīgā kādas dziesmas melodiju, lai mēģinātu sazināties ar saviem tautiešiem. Svilpoju no brīvās Igaunijas laikiem labi pazīstamo Kalevite Kants (Kaleva cietoksnis), uz ko atbildei krastmalā sadzirdēju igauņu valodu. Mans skats sastapās ar kādu tautieti, es ar pirkstiem signālizēju 12 un viņš norādīja uz kādu ostas celtni. Nolēmu izmantot šo reto izdevību un bēgt, kaut gan politruki mani sevišķi uzmanīja. Esmu bijis ar kuģi 3 reizes Zviedrijā un pēdējo reizi Geteborgā pie mums ieradās krievu provokātori un mēģināja pierunāt bēgt. Viņu triks bija tomēr tik nemākulīgi sagatavots, ka mēs neuzķērāmies. Bet šoreiz ar paša spēkiem vajadzēja izdoties.

Nakti uz piektdienu biju sardzē kuģa pakaļgalā. Dažas minūtes pirms pusnakts, uzgājis uz klāja, redzēju tēlus, kas ložņāja starp ostas celtņu ēkām. Nopratu, ka tie ir tautieši. Pārbaudīju, vai politruki guļ un zinādams ka sargs pie uzejas uz krasta nedrīkst savu vietu atstāt, pamāju ar roku. No krasta dabūju tādu pašu atbildi. Devos pie virves, kas stiepjas no kuģa pakaļgala uz krastu, un rāpos pa to uz leju. Man vajadzēja vairākas reizes atpūsties, lai veiktu samērā garo ceļu. Par laimi neviens mani nebija manījis un nakts klusumā pazudu no peidošā cietuma.

Kapteiņa apsūdzība par pulksteņa un uzvalka nozagšanu, protams, ir izdomāta, lai būtu iemesls manis izdošanai. Nozagt pulksteni uz Tosno bija gluži neiespējams, jo vismaz nevienam no maniem 7 mītnes biedriem nebija ne kabatas, ne rokas pulksteņa."

Zviedru laikraksti piebilst, ka Tosno politruku, kam bijis jāuzrauga Kustins, varbūt sagaida tāds pats liktenis kā kuģa Aurania politruku, ko sodīja ar 25 gadiem spaidu darbos par kādas igaunietes aizbēgšanu Zviedrijas krastā (par to savā laikā rakstīja arī latviešu prese).

Jaunais igaunis arī pastāstījis par pēdējām lielajām deportācijām no viņa dzimtenes 1949. g. martā, kad aizvesti 100.000 igauņu. Viņš redzējis ļaužu deportēšanai tieši no Krievijas atsūtītos 70 milzīgos smagos auto, ko savā laikā krievi saņēma no ASV. Deportēto aizvešanai bijuši mobilizēti arī visi igauņu auto un zirgi un veselas straumes vilcienu, ar apmēram 45 vagoniem katrā sastāvā, lai deportāciju veiktu divās diennaktīs.

Kustinam liels pārsteigums [illegible] zviedru policijas draudzīgā izturēšanās. Iecirknī, kur viņam jāpavada laiks līdz lietas galīgai izlemšanai, viņš jūtoties labi un jau pirmajā dienā apgādāts ar jaunu uzvalku un citām nepieciešamajām lietām. Padomju sūtniecība, uzzinājusi, ka Kustins atrodas Vesterozas policijā, izteikusi vēlēšanos ar viņu sarunāties. Tas, protams, nav atļauts, un ārzemnieku departaments paskaidrojis, ka policijas materiālus nosūtīs izlemšanai ārzemnieku komisijai. Ar to krievi tomēr nav apmierinājušies un paskaidrojuši, ka viņi tomēr ieradīsies Vesterozā, lai sarunātos vismaz ar policiju.

Aukstas Lieldienas visā pasaulē, bet Romā spīd saule

Roma (B). — Visā pasaulē Lieldienās valdīja auksts un nemīlīgs laiks. Vienīgais izņēmums bija svētā pilsēta Roma, kur vasarīgs siltums pietuvējās no Lielās piektdienas līdz pat pirmajām Lieldienām, kad 500.000 svētceļotāju klātienē pāvests Pijs XII svinīgā procesijā svētīja sapulcējušos.

Svētā gada Lieldienu svinības Romā bija grandiozs sarīkojums. Baltā zīda baldachīnā pāvestu P[illegible] XII blakus, kardinālu [illegible]steru un Vatikāna sardzes pavadībā ienesa Pētera katedrālē. Kad pāvesta baldachīns virzījās caur galveno portalu, greznotais doms uzdegās tūkstošu elektrisko sveču gaismā un atskanēja sudraba trompešu mūzika. Romā Lieldienas bija tik siltas un saulainas, ka tūkstoši izbrauca uz tuvējo Ostiju un peldējās jūrā.

Maskavā tāpat kā gandrīz visās pārējās Eiropas pilsētās Lieldienās lija un sniga. Jeļihovskijas katedrālē Maskavas patriarchs Aleksejs svētīja Lieldienu procesijas un, kā TASS ziņo, arī daudzās citās Padomju savienības pilsētās Lieldienas svinēja baznīcā.

ASV Lieldienās plosījās vētras, orkāni un sniega putenī. Parastā satiksmes nelaimju bilance šoreiz bija 102 nogalināto un vairāki simti ievainoto. Vācijā tiklab rietumu, kā austrumu dievnami bija pārpildīti, un dievlūdzēju skaits šogad sasniedzis jaunu rekordu. Berlīnē kardinālā Preizinga dievkalpojuma laikā tuvējās ielās bija jāpārtrauc satiksme. Stutgartē kopīgu dievkalpojumu vāciešiem un amerikāņiem vadīja pazīstamais māc. Nīmelers.

Amerikāņi brīdina franču valdību par komūnistu nodomiem

Parīze (E). — ASV kara ministrijai tuvu stāvošas aprindas franču valdības locekļiem izteikušas pārliecību, ka pagājušās nedēļas komūnistu inspirētie streiki Francijā, Itālijā un Beļģijā bijuši domāti par ģenerālmēģinājumiem lielai komūnistu ofensīvai maijā. Franču valdības locekļi saņēmuši arī veselu rindu norādījumu no amerikāņu iestādēm par gaidāmām komūnistu demonstrācijām un streikiem, kā arī lietojamo taktiku un līdzekļiem. Franču iekšlietu ministrija sagatavojusies komūnistiem visur atbildēt ar ļoti noteiktu un ātru rīcību, kādu tagad pieļauj jaunpieņemtie valsts drošības likuma papildinājumi. Franču valdība no amerikāņu puses arī instruēta, ka šoreiz kominforma aukstā kara ofensīva būs visplašākā un skars ne tikai Beneluksa valstis un Holandi, bet arī okupēto Vāciju, Austriju, Berlīni un Jugoslaviju.

Jaunu DP likumu...

(Turpinājums no 1. lpp.).

esošās nometnēs, kuras tuvākajā nākotnē ar visiem iemītniekiem paredzēts iekļaut vācu saimniecībā, bet grupas E un [illegible]dos tiešā vācu bēgļu komisāra rīcībā.

Uz grupas D n[illegible]m, tā sauc. „residual camps" pārvietos arī lielāko daļu to, kam kaut du iemeslu dēļ pēc dokumentēšanās izcelošana atlikta, starp tiem arī baltu un ungāru karavīrus, par kuru stāvokli vēl arvien nav nekādas skaidrības Pēc apspriedēm Vašingtonā DP komisijas priekšsēdis Karusi un Eiropas lietu koordinātors Skvadrilli gan pieteikuši konferenci 14. aprīlī Frankfurtes štābā, bet vēl nekas nav zināms, kādus lēmumus tur paziņos. Karavīru izcelošanas jautājums patlaban ir sliktāks nekā jebkad, jo iestāde, kas izdod atļaujas Vācijas atstāšanai, t. i. Combined Travel Board, pēdējā laikā neizsniedz bij. karaviriem izbraukšanas atļaujas ne vien uz ASV, bet arī uz citām valstīm. Sai lietā jau iesniegti vajadzīgie memorandi, bet pagaidām skaidras atbildes vēl nav.

Tuvākajā nākotnē atkritīs izvietošanas (resettlement) daļas novados un apakšnovados (area, sub-area), un tādas darbosies vairs tikai nometnēs, emigrācijas centros un galvenajā mītnē Bad Kisingenā. Dokumentāciju turpmāk izdarīs pēc trīs pamatgrupām: ASV, britu imperija un pārējās valstis.

Vācijā palicēju nodrošināšanai turpina izvietot strādātāju nometni Hanavā. Pēc tam līdzīgas darba un izvietošanās iespējas izveidos 2. un 7. novadā.

Kooperatīvu dibināšanā savu atbalstu sola kā IRO, tā augstais komisārs, tikai ar nosacījumu, ka tiem nepiešķirs īpašas privilēģijas, t. i., lai tie būtu konkurences spējīgi un darbotos ar līdzīgiem noteikumiem kā vācu līdzīgi pasākumi. Kooperatīvu izveidošanas lietā š. g. 3. aprīlī notika atsevišķa IRO un tautību pārstāvju apspriede, kurā izlēma principiālus jautājumus. Tuvākajā laikā nometnēm (employment daļām) izsūtīs anketas kas jāizpilda tiem, kas vēlētos piedalīties kooperatīvu dibināšanā un darbībā.

DP civillietu kārtošanas atvieglošanai augstais komisārs martā izdevis rīkojumu No 24. Tas nosaka, ka turpmāk visos gadījumos, kur nevar pielietot attiecīgās personas dzimtenes likumus, atļauts rīkoties pēc vācu likumiem. Tas sevišķi atvieglinās laulību šķiršanas, pazudušo un tamlietu kārtošanu.

Šajā konferencē pēc tautību pārstāvju lūguma piedalījās arī Mekkloja pārstāvis, tādēļ vēlreiz pārrunāja nepieciešamību atļaut izcelošanas gadījumā ņemt līdzi zināmas naudas summas emigrantu pirmās nepieciešamības vajadzībām. Tāpat lūdza paātrināt t. s. Pardon Board lietu izšķiršanu, lai nelielie sodi par mazsvarīgiem nodarījumiem nebūtu šķēršļi izcelošanai. Plaši un vispusīgi pārrunāja denunciāciju apkarošanu.

Pārrunājot skolu jautājumu, vienprātīgi atzina nepieciešamību turpināt skolu darbību visos iespējamos apstākļos. Nometnēs ar IRO aprūpi uz 30. jūniju paliks ap 5000, bet vācu saimniecībā nodotdami ap 3000 bērnu.

H. K.

ASV plāno...

(Turpinājums no 1. lpp.)

Londonas prese Lieldienās turpināja kampaņu par un pret Vācijas atkalapbruņošanu. Yorkshire Post norāda, ka šis komplicētais jautājums kļūst vēl komplicētāks augošās vāciešu pašapziņas dēļ. Pēc laikrakstu domām Rietumvācijas politiķi nepieņemtu nekādu algotņu posteni Rietumeiropas kopējā armijā, jo uzskata sevi joprojām par militāri spēcīgāko nāciju Rietumeiropā, ja vien stāvoklis sarežģīgs tiktāl, ka angļiem un amerikāņiem, kā arī frančiem nav vairs citas izejas Eiropas drošības garantēšanai ka ieroču un bruņošanās aizlieguma atcelšana no Reinas līdz Elbai.

Vašingtonā īsi pirms Lieldienām apspriests plāns par Eiropas apbruņošanu neatkarīgi no amerikāņu ieročiem. Speciālistu atzinumi ir, ka Atlantika pakta ieroču palīdzība ir samērā nenozīmīga un nespēj garantēt Rietumeiropas aizsardzību pret Padomju savienība invāziju. Tādēļ jaunais plāns paredz bruņošanās rūpniecības atjaunošanu dažādās Eiropas zemēs un jaunu ieroču un munīcijas fabriku celšanu par ārzemju dolariem uz Anglijas salām. Arī šis jautājums tikšot pārrunāts triju lielo konferencē Londonā.

DAŽOS VĀRDOS

Zemestrīci Lieldienās piedzīvoja Ziemeļitālija. Leghornā sabruka mājas un mežonīgi zvanīja baznīcas. Tūkstoši iedzīvotāju pavadīja Lieldienas ēteļtīs arī Dienviditālijā un Sicīlijā.

Jaunzēlande atsauc sūtniecību no Maskavas, jo pēc jaunā rubļa kursa dzīve diplomātiem izmaksā pārāk dārga.

Stigmatizēto Konersreutas Terēzi Bavārijā Lieldienās apmeklēja 13.000 dievlūdzēju, to starpā 6000 amerikāņu, kas noskatījās, kā parādījās Lielās piektdienas Kristus brūces. 40 policistu rēgulēja satiksmi.

Angļu invāziju Lieldienās piedzīvoja Parīze, kur ieradās pāri par 40.000 tūristu. 27 lidmašīnas uzturēja pendeļsatiksmi ar Londonu.

Aiz bailēm no vācu rūpniecības konkurences angļi turpinot demontāžu Rietumvācijā, tā mazinot Rietumeiropas aizsardzības potenciāli, deklarēja senātors Bridžs. Angļu augstais komisārs sērs Robertsons esot atcelts par pretošanos šai politikai.

Tiesības patvērties Čechoslovakijā pieprasījis amerikāņu profesors Džordžs Vilers. Viņš ar ģimeni vēlas palikt Prāgā, jo ASV uzturot milzīgu spiegošanas tīklu un viņš neesot apmierināts ar okupācijas politiku.

Komūnistiem neļauj iecelt Anglijā. Skandāls izcēlies, kad pirms svētkiem Doveras ostā liegts ceļot tālāk franču komūnistiskās dzelzceļu arodbiedrības ģenerālsekretāram Druāram. Sīki pārmeklēta arī viņa bagāža.

Arabu līgas septiņas valstis parakstījušas savstarpēju drošības un palīdzības paktu pēc Atlantika pakta parauga. Izraēlas radio piezīmē, ka šim līgumam nav nozīmes, jo nevienā arabu līgas valstī nav pietiekama reāla spēka

Padomju ūdeņraža bumba esot tālāk attīstīta nekā amerikāņu, franču komūnistu partijas 12. kongresā paziņojis profesors Žoljo Kirī. Telegrammā Staļinam prof. Kirī sakā ka Padomju savienība ir visu zemju komūnistu dzīve un cerība.